UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Incipiens ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Augustorum, Anno Domini CCC. XCV. perueniens vsque ad CCCC. XL. continet annos XLV. ita dispositus, vt commodè sextus tomus à S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 412. Innocentii Pap. Annus 11. Honor. 18. Theod. 5. Impp.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14566

Visual Library

vidiſti : ſed nunc etiam in ſomnis te videre ſcias. *Hæc cum audiſſet iſte, ita eſſe credidit, atque id reſponſione firmauit.* *Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi eſt modo corpus tuum?* *Ille reſpondit: In cubiculo meo.* *Sciſne (inquit ille) in eodem corpuſculo nunc illigatos eſſe & clauſos, & otioſos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Reſpondit: Scio.* *Tunc ille: Qui ſunt ergo (inquit) iſti oculi, quibus me vides?* *Ad hoc iſte non inueniens quid reſponderet, obticuit.* *Cui hæſitanti, ille quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuo: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtiq; in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur, & tamen ſunt iſti, quibus me intueris, & iſta vteris viſione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit, qua viuas, ſenſuſq; quo ſentias.* *Caue deinceps ne dubites vitam manere poſt mortem.* *Ita ſibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubitationem : Quo docente, niſi prouidentia & miſericordia Dei?* vtpotè qui ſic naturali exemplo inſtructus eſt, vt mente cœleſtis fulgore gratiæ illuminatus, à claritate in claritatem transformatus ſit (vt ait Apoſtolus a) *tanquam à Spiritu Domini.*

a 1. Cor. 3.

LXIX.

b Luc. 13.

Sed quod in his verſetur oratio, pateræ quæſo, lector, vt exemplo Euangelici *b* patrisfamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, veteribus recentia coniungamus: erit enim, vt ex his, quæ breuiter dicturi ſumus, magnam capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, ſed quæ complurium eruditorum virorum ſcimus aſſertione firmata, immo & à religioſis viris ad populum pro concione ſæpè narrata. Ego vero à quo accepi, auctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelem Mercatum Miniatenſem S. R. E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina ſpectatum : ipſe enim narrauit de auo ſuo, eodem quo ipſe nomine nuncupato, Michaele Mercato Seniore, cui cum Marſilio Ficino nobiliſſimi ingenij viro ſumma intercedebat amicitiæ conſuetudo, parta & aucta philoſophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo affectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, vt ex more, quidnam poſt obitum ſuperſit homini, ex eiuſdem Platonis ſententia : ſed non ſine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Chriſtianæ fidei ſacramentis ſuffulcienda eſſent : eo enim argumento extat eiuſdem Marſilij ad ipſum Michaelem Mercatum erudita quidem epiſtola, de animi & Dei immortalitate. Cum vero inter diſſerendum eorum progreſſa longius fuiſſet diſputatio; eam ad calcem perductam illo clauſerunt corollario, vt iuncta ſimul dextera pacti fuerint, vter eorum ex hac vita prior decederet (ſi liceret) alterum de alterius vitæ ſtatu redderet certiorem. Quibus inter ſe conuentis, ambo iurati ab inuicem diſceſſere. Interlapſo autem haud breui temporis ſpatio, euenit, vt cum ſummò mane idem Michael Senior in philoſophicis ſpeculationibus vigilaret : ex inopinato ſtrepitum velociter currentis equi, eiuſdemque ad oſtium domus curſum ſiſtentis audiret, vocemque ſimul Marſilij clamantis : O Michael, ô Michael, vera, vera ſunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, aſſurgens, feneſtramque aperiens, quem audierat, vidit poſt terga, ac curſum iterum acto equo candido, candidatum : proſecutus eſt eum voce Marſilium, Marſilium inuocans; proſecutus & oculis; ſed ab eis euanuit. Sic ipſe noui caſus ſtupore affectus, quid de Marſilio Ficino eſſet, ſolicitius perquirendum curauit (degebat ille Florentiæ, vbi diem clauſit extremum) inuenitque eundem illa ipſa hora defunctum, qua eo modo auditus & viſus eſt ſibi. Quid tum ipſe? licet enim antiquæ probitatis vir eſſet innoxiamque & proficuam omnibus vitam hactenus excoluiſſet (prout decebat vere philoſophum) ex eo tamen tempore, vale dicens philoſophicis diſciplinis, ſolius Chriſtianæ philoſophiæ cæteris eminentioris propenſior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, ſoli vitæ futuræ vixit, ſpecimen edens abſolutiſſimi omnibus numeris Chriſtiani, qui inter philoſophos ſui temporis magna cum laude claruerat nulli ſecundus. Ad hæc autem, Syneſij, Euagrij, & Gennadij occaſione digreſſi ſumus, ad declarandum non à Deo deſpectos vere philoſophos.

DE MICHAELE MERCATO SENIORE ET MARSILIO FICINO.

LXX.

c Suid. in Syneſ.

Numerat Suidas *c* Syneſij lucubrationes, ſed quas ante Epiſcopatum elaborauit, ad grammaticam & philoſophiam ſpectantes, necnon Panegyricas orationes, inter quas in laudem Theodoſij dictam Euagrius recenſet orationem, de Regno ad Arcadium, de Studiorum ſuorum ratione, de Prouidentia, de Inſomniis, de Caluitie & alia pluræ quæ non extant. Scripſiſſe præterea libros venatorios, ipſe de ſe teſtatur *d*, necnon commentarium de Inſtrumento Aſtronomiæ, vt ad Otum ipſe ſcribens affirmat *e*. Quamdiu autem ſederit, ignoratur. Porro poſt eius obitum in Eccleſiam Ptolemaidis Pentapolis reperitur ſubrogatus eius germanus Euoptius, ad quem eiuſdem Syneſii extant literæ, quarum ante ſuo loco meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat ſcriptio illa S. Cyrilli contra reprehenſiones Theodoreti. At de Syneſio hactenus. Iam vero quæ ſunt anni huius reliqua, proſequamur.

d Syn. epiſt. 154.

e Syn. epiſt. 117.

LXXI.

THEODOTVS EPISCOPVS ANTIOCHENVS.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Epiſcopo Antiocheno, cum ſediſſet annos fermè quatuor, in locum eius ſubrogatus eſt Theodotus. Id vt affirmemus in primis admonent literæ Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi datæ anno ſequenti ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum, cum ſucceſſit in locũ Theophili anno ſequenti vita functi: in quibus de ipſo Theodoto, iam Epiſcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare, qui ad Bonifacij Papæ tempora Alexandri vitam perducunt. Porro de Theodoto hæc Theodoretus *f*: *Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiæ velut margarita, Eccleſiæ præſulatum obtinuit, vir manſuetudine inſignis, & accurata vitæ inſtitutione egregiè exornatus: qui ſectam Apollinarianam, oratam vt ſe cum reliquo Chriſti grege iungeret, cæteris Eccleſiis omnibus aggregauit.* hæc de Theodoto Theodoretus, ſatis que ad eius laudem.

f Theod. l. 5. c. 37.

IESV CHRISTI
Annus 412.

INNOCENTII PAP. Annus 11. HONOR. 18. THEOD. 5. IMPP.

I.

HONORII PIETAS.

QVADRINGENTESIMVS duodecimus annus, duobus Auguſtis Conſulibus, Honorio nonum & Theodoſio quintum, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo menſe idem Honorius, quod primum ad Chriſtianam religionem ſpectare ſciebat, qua nihil antiquius habuit, obſtinatos animo Donatiſtas illos, qui poſt euictam in proxima Collatione à Catholicis cauſam adhuc in ſchiſmate pertinaciter remanerent, diuerſis pœnis, dato reſcripto, mulctauit, atque primum Eccleſias, ac cætera earum bona illis indulgentia Principis anno ſuperiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis reſtituenda eſſe præcepit : laicos inſuper pecuniariis pœnis pro conditione cuiuſque puniuit; clericis vero exilium irrogauit : illiſque legata, Catholicæ Eccleſiæ deberi præcepit. Sed reddamus hic ipſum reſcriptum ad Seleucum Præfectum Prætorio datum, nonnihil tamen antiquitatis carie deprauatum: ſic enim ſe habet *g*:

g l. 52. de hær. C. Theo.

II.

RESCRIPTVM CONTRA DONATISTAS.

Caſſatis quæ pragmatici, vel adnotatione manus noſtræ potuerint impetrari: & manentibus his, quæ etiam dudum ſuper hoc definita ſunt : & veterum Principum ſanctione ſeruata : niſi ex die prolatæ legis omnes Donatiſtæ tam ſacerdotes, quam clerici, laicique Catholicis ea, quæ ſacrilegè deſcinere, reddiderint: tum Illuſtres ſingulatim pœnæ nomine Fiſco noſtro auri pondo quinquaginta cogantur inferre, Spectabiles auri pondo quadraginta, Senatores auri pondo triginta, Clariſſimi pondo viginti, Sacerdotales auri pondo triginta, Principales auri pondo viginti, Decuriones auri pondo quinque, Negotiatores auri pondo quinque, Plebeii auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem : Qui niſi a conductoribus, ſub quibus commanent, vel procuratoribus executori exigendi fuerint præſentati, ipſi teneantur ad pœnam : ita vt nec

domus

domus noſtræ homines ab huiuſmodi cenſura habeantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis ſegregatim mulcta conſtringat. Eos enim, quos nequaquam illa tà damnata correxerint, facultatum omnium publicatio ſubſequeretur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus à praua religione reuocabit, ni malint ipſi ad prædicta diſpendia (etiamſi ſint Catholici) retineri. Clerici verò, miniſtrique eorum, ac pernicioſiſſimi ſacerdotales ablati de Africano ſolo, quod ritu ſacrilego polluerunt, in exilium viritim ad ſingulas quaſque regiones ſub idonea proſecutione mittantur: Eccleſiis eorum, vel conuenticulis, prædiiſque (ſi qua in eorum Eccleſias hæreticorum largitas praua contulit) proprietati, poteſtatiq; Catholicæ (ſicut iamdudum ſtatuimus) vindicatis. Dat. III. Kal. Febr. Rauennæ, Honorio VIIII. & Theodoſio V. A.A. Conſſ. hactenus verba reſcripti.

III. De Honorii reſcripto. a Aug. cont. Gaud. l. c. 19.

Cuius quidem Honorij ſanctionis pluribus in locis S. Auguſtinus meminiſſe videtur. Nam quod ad caput illud ſpectat de irrogato exilio clericis Donatiſtis, hæc habet contra Gaudentium a: *Mitiora in vos conſtituit Imperator propter manſuetudinem Chriſtianam: exilium vobis voluit inferre, non mortem: ſed vos homines docti conſiderantes quid debeatur merito, & quid minus ſit in ſupplicio, non de iudicio illius, ſed de veſtro addituri mortem.* cum ſcilicet voluntariè ipſi more ſuo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem ſanctus Auguſtinus viſus eſt alludere voluiſſe, cum ſcribens ad Bonifacium inter alia hæc ait b: *Quicquid ergo nomine Eccleſiarum partis Donati poſſidebatur, Chriſtiani Imperatoris legibus religioſis cum ipſis Eccleſiis ad Catholicam tranſire iuſſerunt.* & quam id æquiſſimè, ſubdit. *Cum ergo nobiſcum ſint plebes earundem Eccleſiarum, nobiſcum pauperes, qui ab eiſdem poſſeſſiunculis alebantur: ipſi potius foris poſiti deſinant concupiſcere aliena: ſed intrent in vnitatis ſocietatem, vt pariter gubernemus non illa tantum quæ dicunt ſua, verum etiam quæ dicuntur & noſtra. Scriptum eſt enim c: Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti.* & alibi pro concione ad populum d: *Leguntur* (inquit) *manifeſtæ leges, vbi præceperunt Imperatores, vt qui præter Eccleſiæ Catholicæ communionem vſurpant ſibi nomen Chriſtianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Eccleſiæ audeant poſſidere.* & in fine: *Veniant ad Catholicam, & nobiſcum habebunt non ſolum terram, ſed etiam illum, qui fecit cælum & terram.* Quod etiam ex huius legis præſcripto, relicta ex teſtamento Donatiſtis deberent accipi à Catholicis; hinc ipſe ſuperius ex perſona ipſorum: *Modo deficientes vbique, quid nobis proponunt, non inuenientes quid dicant? Villas noſtras tulerunt, fundos noſtros tulerunt: proferunt teſtamenta hominum. Ecce vbi Gaius eis donauit fundum Eccleſiæ, cui præerat Fauſtinus. Cui Epiſcopus præerat Fauſtinus? Eccleſiæ. Quid eſt, Eccleſiæ? Eccleſiæ dixi, cui præerat Fauſtinus. Sed non Eccleſiæ præerat Fauſtinus, ſed parti præerat. Columba autem Eccleſia eſt, &c.* oſtendens iure negari bona Eccleſiæ iis, qui non ſunt in Eccleſia.

b Aug. ep. 50. c 1. Cor. 3. d Aug. in Io. tract. 6. inſin.

IV. Donatiſtæ acriuis ſæuiunt. e Aug. epiſt. 103.

Cæterum qui reſilierant poſt Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitate proterui, tantum abfuit vt his pœnis adigi potuerint è ſchiſmate redire ad Eccleſiam, vt maiori obduruerint obſtinatione, & crudeliore furore ſæuierint. Docent hæc quidem ſancti Auguſtini litteræ e hoc ipſo anno (vt dicemus) ad eundem Marcellinum Cognitorem datæ, quibus mala perpetrata ab eis aduerſus Reſtitutum & Innocentium ſignificantur: cum ne in eos captos atque confeſſos pœnam mortis irroget, ipſe ſanctus Auguſtinus rogat: vbi hæc de ipſorum delictis, quorum ante alia occaſione fecimus mentionem: *Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponenſi Eccleſia ad iudicium pro factis eorum publicæ diſciplinæ cura deduxerat, à tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Reſtitutum Catholicum presbyterum commiſerunt, & de cæde Innocentii alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effoſſo, & de digito præciſo fuiſſe confeſſos. Vnde mihi ſolicitudo maxima incuſſa eſt, ne forte ſublimitas tua cenſeat eos tanta legum ſeueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque his litteris obteſtor fidem tuam, quam habes in Chriſto, per ipſius Domini Chriſti miſericordiam, vt hoc ne facias, nec fieri omnino permittas, &c.* pluribus enim argumentis id ab eo extorquere conatus eſt. Sed & commendat eiuſdem in quæſtionibus exhibitam manſuetudinem, vbi ait: *Noli perdere paternam diligentiam: quam in ipſa inquiſitione ſeruaſti. quando tantorum ſcelerum confeſſionem, non extendente equuleo, non ſulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti: qui modus coertionis & à magiſtris artium liberalium, & ab ipſis parentibus, & ſæpe etiam in iudiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi,* atque demum ad perſuadendum huiuſmodi vtitur argumento: *Poſtremo* (inquit) *pro Eccleſiæ vtilitate miſſus es: hoc Eccleſiæ Catholicæ, aut (vt modum diſpenſationis meæ non ſupergredi videar) hoc Eccleſiæ ad Hipponenſium regionum diœceſim pertinenti prodeſſe, hoc expedire conteſtor. Si non audis amicum petentem, audi Epiſcopum conſulentem: quamuis quoniam Chriſtiano loquor, maxime in tali cauſa non arroganter dixerim, audire te Epiſcopum conuenit iubentem.* Hæc cum audis, lector, in mentē reuoca, quæ dicta ſunt anno ſuperiori de Syneſio Epiſcopo & Andronico Libyæ Pentapolis Præfecto: nimirum verbis & exemplis declamatum in eadem cauſa, iiſdemque perſonis demonſtratum, Epiſcoporum eſſe, Præfectis quæ pia, quæ ſancta & Chriſtianæ ſunt legi conſentanea, imperare. Præfecti erant ambo, iuſque habē tes gladii, Andronicus & Marcellinus: ambo Epiſcopi Syneſius & Auguſtinus, eadem cauſa de ſontium quæſtionibus atque ſuppliciis, in qua in vtroque ipſorum ius Epiſcoporum in præcipiendo Præfectis oſtenditur: verum & in puniendis etiam eiſdem & anathemate percellendis, in Syneſio vidimus declaratum.

Episcopi imperant præfectis.

V. Acta de ſceleribus Donatiſtarum publicanda. f Aug. ep. 158.

Sed & illud à Marcellino ſanctus Auguſtinus exigit, vt confecta Acta publica de Donatiſtarum confeſſis criminibus & criminoſis conuictis publicè exponerentur, ad ipſorū omnium Donatiſtarum ignominiam, vt ſic manifeſtatione ipſorum ſcelerum erubeſcerent: nam aliis litteris hoc eodem anno in eadem cauſa datis f hæc habet: *Geſta quæ promiſit præſtantia tua, vehementer expecto, & in Eccleſia Hipponenſi iamiam cupio recitari, ac ſi fieri poteſt, per omnes Eccleſias etiam in noſtra diœceſi conſtitutas: vt audiant homines, planeque cognoſcant confeſſores iniquitatis, non Dei timore extorquente pœnitentiam, ſed iudiciaria diligentia crudeliſſimorum pectorum aperiente duritiam, ſiue illorum qui ſe homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confeſſi.* & paulo poſt de publicatione eorundem Actorum in loco iudicii facienda ſubdit: *Quod autem ſcripſit eximietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Geſta iubere proponi: fiat, ſi poteſt illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus eſt, non tamen vllo modo prætermittendum.*

VI. Macrobius Epiſcopus Donatiſta dux Circumcellionum.

Quibus ipſis litteris idem ſanctus Auguſtinus, quomodo pergerent iidem efferati Donatiſtæ ſæuire, narrat his verbis: *Modo Macrobius Epiſcopus eorum ſtipatus cuneis perditorum vtriuſque ſexus, hac atque illac circumit, aperuitq; ſibi baſilicas, quas poſſeſſorum quantuluſcunque timor clauſerat.* & paulo poſt: *Cum ipſo etiam eſt ille Donatus diaconus rebaptizatus, qui cum fuerit colonus Eccleſiæ, verſatus eſt in illa cæde præcipuus. Qui tales non cum eo ſunt, quando & ille cum ipſis eſt? &c.* At tantum abeſt, vt nouis his Donatiſtarum facinoribus ſanctus Auguſtinus à rogando pro eis, qui vincti detinebantur in carcere feriendi, retraheretur; vt etiam cumulatiori manſuetudinis menſura gratiam pro ſceleribus penderet. Etenim pro eiſdem etiam ad Proconſulem litteras dedit, quibus cum abſtinere à gladii pœna pluribus exorauit g. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epiſtola h de Proconſule ſcribat: *Si autem nec litteris meis ad hoc conſenſerit: hoc ſaltem præſtet, vt in cuſtodiam recipiantur: atque hoc de clementia Imperatoris impetrare curabimus, ne paſſiones ſeruorum Dei, quæ debent eſſe in Eccleſia glorioſæ, inimicorum ſanguine dehoneſtentur. Scio enim in cauſa clericorum Anaunenſium, qui occiſi à Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facilè conceſſiſſe, ne illi, qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna ſimili punirentur.* hæc Auguſtinus pro perditis Donatiſtis: idemque conteſtatur, quod ſi ne ſic quidem à Proconſule audiatur, ſaltē id obtineret, vt tres eiuſmodi epiſtolæ pro illis à ſe datæ, Actis Proconſularibus ad futuram memoriā iungerentur; licet quatuor eodem argumento in eadem cauſa extent Auguſtini i epiſtolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconſulem vna, ad Apringium k Iudicem vna. Agebat Proconſulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nominis, vt alia ad eum ab Auguſtino data epiſtola l docet.

g Aug. ep. 127. h Aug. ep. 178. i Aug. epiſt. 157. 158. 159. k Aug. epiſt. 160. l Aug. epiſt. 128.

VII.

Cum vero non vnus Auguſtinus tantum, ſed alii quo-

DE MACEDONII CONSVLTATIONE.

a Apud Aug. ep. 53.
b Aug. ep. 54.
c Amb. ep. 76.
d Aug. ep. 52. in fine.

que Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopi ſolerent apud Iudices pro condemnatis facinoroſis intercedere: Macedonius & ipſe Iudex, ius gladij habens, eundē Auguſtinū literis interpellauit, num acquieſcendū eſſet precib. Epiſcoporum, reis pœnam dimitti poſtulantium: præſertim ſi probabilis ſit coniectura, eoſdem in deterius prolapſuros. Extant *a* ipſæ Macedonii litteræ ad Auguſtinum, cuius etiam ad illū reddita epiſtola *b* legitur eo argumento diſertè conſcripta quas tu ipſe, ſi lubet, conſule, ſimulque ſancti Ambroſij eadem tractantis epiſtolam ad Studium *c* ſcriptam. Commendat autem, idem Auguſtinus *d* eiuſdē Macedonii Præfecti in promulgandis aduerſus Donatiſtas edictis exhibitam lenitatem dum hæc recitat, & laudat ipſum in edicto eſſe præfatum: *Pro vobis hoc agitur: pro vobis ſacerdotes incorruptæ fidei, pro vobis Imperator Auguſtus, pro vobis nos quoque eius iudices laboramus:* & *alia multa in eodem edicto ita poſuiſti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex parte cœleſtem Rempublicam cogitare.*

MANSVETVDO CHRISTIANORVM PRÆSVLVM.

Exhibebantur eiuſmodi manſuetudinis officia tū à Iudicibus, tum in primis ab Epiſcopis, vt quos ſcirent ſeueritate legum obſtinatius obrigeſcere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique ſtudio eos demerere pro viribus laborarent. Prædicata eſt autem ab ipſis etiam Donatiſtis Genethlij Epiſcopi Catholici animi manſuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Auguſtinus: *Inde neſcio quomodo ventum eſt ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlii Epiſcopi, quod neſcio quam conſtitutionem datam contra illos compreſſerit, & effectum habere non fuerit.* At de his ſatis.

VIII.
ACTA CONTRA DONATISTAS PVBLICARI IVSSA.

e Aug. de Geſtis cum Emerito.

Quid præterea in eadem Donatiſtarum cauſa actum ſit, accipe. Vt de his iugis memoria penes Catholicos perſeueraret, eademque ſemper recens dimanaret in aures ſchiſmaticorum; illud factum eſt, vt in quibuſdam Eccleſiis Africanis eadem Acta publicè in Eccleſia Quadrageſimæ tempore recitarentur: teſtatur id quidem ſanctus Auguſtinus, dum id ipſum vt faciat, à Deuterio Epiſcopo exigit, vbi ait *e*: *Præſentibus vobis, fratrem & coepiſcopum meum Deuterium obſtringo, vt quemadmodum fit apud Carthaginem, apud Tagaſtam, apud Conſtantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Eccleſias, ſic etiam deinceps facere non pigreſcat. Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id eſt, Quadrageſima ante Paſcha, quando vobis maximè ieiunantibus plus vacat audire, eadem Geſta Collationis per annos ſingulos, vniuerſa à capite in finem ex ordine recitentur.* hæc Auguſtinus; qui & in eo laborauit, vt eandem Collationem, quo ab omnibus ſine tædio legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipſe teſtatur *f* abſolutā hoc anno, vt tradit in dicta Epiſtola ad Marcellinum *g*: vbi de ſuis huius temporis lucubrationibus agens, hæc ait: *Cum enim ab eorum hominum neceſſitatibus aliquantulum vaco, qui me ſic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere oporteat: non deſunt quæ dictanda propono, ſic in articulis temporum conſtituta, vt dilationem non ferāt. Sicut mihi fuit breuiatio Geſtorum Collationis noſtræ ſatis operoſa, cum viderem neminem ſe velle tanto aggeri literarum legendo committere. Sicut mihi fuit etiam epiſtola ad ipſos Laicos Donatiſtas de hac eadem Collatione noſtra, quam modo aliquot lucubrationibus terminaui.* intelligit enim ſanctus Auguſtinus de libro, cuius eſt titulus, Ad Donatiſtas poſt Collationem. Quanam autem occaſione ille ſcriptus fuerit, modo dicendum.

f Aug. de Retract. lib. 2. 39.
g Aug. epiſt. 158.

IX.
CONCILIVM CIRTENSE INDICTVM.

Quod enim Donatiſtæ Epiſcopi in eadem Collatione anno ſuperiori victi penitus & confutati, non tantum non acquieuiſſent, ſed obſtinatiores atque pugnaciores abſceſſiſſent, & publica vi alii graſſati eſſent, alii vero verbis & ſcriptis complura ſparſiſſent mendacia, nempè corruptum à noſtris fuiſſe Iudicem, ſe vero ab eodem compreſſos, neque loqui permiſſos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatiſta reuocaretur, ne relicto ſchiſmate ad Eccleſiam Catholicam ſe transferret, ſed contineretur in impietatis officio; res tanta haud diſſimulanda, contemnendaque Patribus viſa eſt. Quamobrem hoc ipſo anno, menſe Iunii, ea de cauſa prouinciale Epiſcoporū Concilium Cirtæ in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius Prouinciæ Primatem agebat, Auguſtinus & alii eius Prouinciæ Epiſcopi, vt ex Actis eius conuentus & epiſtola inde ſcripta apparet. Sed quid accidit? Cum Numidæ Epiſcopi ad Synodum vocarentur, & inter alios idem ſanctus Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis: ipſe in itinere cōſtitutus cum Tuburſicum perueniſſet, nactus eſt ibi Fortunium eius ciuitatis Epiſcopum partis Donatiſtarum, cum quo ſibi congrediendum fuit, publicè diſputando de his, quæ ſpectarent ad communem cauſam inter Donatiſtas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via obiter habita actum ſit, ex eiuſdem ſancti Auguſtini ſcriptis intelligemus: eius extant ea de re datæ literæ ad Donatiſtas, in quarum exordio hæc leguntur *h*.

h Aug. epiſt. 163.

X.
COLLATIO AVGVSTINI CVM FORTVNIO.

Fortunium, quem Tuburſicum habetis Epiſcopum, per eandem ciuitatem quamquam feſtinantiſſime, cum ad Cirtenſem Eccleſiam pergeremus, experti ſumus, ita omnino, vt de illo ſoletis benigniſſimè polliceri. Eam ipſam quippe veſtram de illo nobis ſermocinationem cum ei renunciaremus volentes eum videre, non abnuit. Venimus itaque ad eum: quia ætati eius id à nobis deferendum videbatur potius, quam exigendum, vt ipſe ad nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos fortè aggregatos nobis illud tempus inuenerat. Cum ante apud eum conſediſſemus, rumore diſperſo, non parua præterea turba confluxit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui vtiliter ac ſalubriter agi cauſam illam, & tantam, reique tantæ quæſtionem prudenter & piè diſcuti cuperent. Cæteri vero magis ad ſpectaculum, quaſi altercationis noſtræ prope theatrica conſuetudine, quam ad inſtructionem ſalutis, Chriſtiana deuotione conuenerant. Quapropter nec ſilentium nobis præbere, nec intentè nobiſcum atque modeſtè ſaltem & ordinatè colloqui potuerunt, exceptis (vt dixi) paucis quorum religioſa & ſimplex apparebat intentio. Itaque libere pro ſui cuiuſque animi motu immoderatè loquentium, omnia ſtrepitu turbabantur: nec euincere ſiue nos, ſiue ipſe rogando, interdum etiam obiurgando potuimus, vt nobis modeſtum ſilentium praberetur.

XI.
COLLATIO INTEGRA A NOTARIIS SCRIBI NON VALVIT.

Res tamen vtcunque agi cœpta eſt, & aliquot horas in alterno ſermone protraximus, quantum vocibus interquieſcentibus variè tumultuantium ſinebantur. Sed in ipſo diſputationis exordio, cum videremus ea quæ dicebantur, ſubinde labi de memoria vel noſtra, vel eorū, quorum ſalutem maximè curabamus: & vt eſſet nobis cautior, modeſtiorque tractatio, ſimul vt & vos atque alii fratres, qui abſentes erāt, quid inter nos actum eſſet, legendo cognoſceretis: poſtulauimus, vt à Notariis verba noſtra exciperentur. Vbi diu ab illo, vel ei conſentientibus reluctatum eſt; poſtea tamen ipſe conceſſit. Sed Notarii, qui aderant, atque id ſtrenuè facere poterant, neſcio qua cauſa excipere noluerunt. Egimus ſaltem, vt fratres, qui nobiſcum erant, quanquam in hac re tardius poſſent, exciperent: pollicentes nos ibi eaſdem tabulas relicturos. Conſenſum eſt. Cœperunt verba noſtra excipi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta ſunt. Poſtea inordinatas obſtrepentium interpellationes, & propterea noſtram quoque turbulentiorem diſputationem Notarii non valentes ſuſtinere, ceſſerunt: nobis ſanè non deſiſtentibus, & vt cuique facultas dabatur, multa dicentibus. Ex quibus omnibus verbis noſtris quantum recordari potui cauſa totius actionem, dilectionem veſtram fraudare nolui, Poteſtis enim ei literas meas legere: vt vel approbet, vera me ſcripſiſſe, vel ipſe vobis, ſi quid melius recolit, incunctanter inſinuet. hæc præfatus Auguſtinus, ſummam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epiſtola complexus eſt, quam maiori otio tu lector conſulere potes. Quæ enim ibi poſita eſt cōtrouerſia de ſpurio Concilio Sardicenſi, nos cum de eo ſuo loco egimus, pluribus pertractauimus.

XII.
i Aug. contr. Creſcon. l. 3. c. 34.

Sed in his hic non prætermittendum, tum ea epiſtola, tum etiam dum contra *i* Creſconium agit, duobus potiſſimum argumentis coarguiſſe ſanctum Auguſtinum Concilium illud ab aduerſario citatum, non fuiſſe Catholicorum Epiſcoporum: Primo quidem, quod in eo Iulius Romanus Epiſcopus legeretur eſſe dānatus: & ſecundo, quod literæ Synodales ab eo datæ legerentur ſcriptæ ad Epiſcopum Carthaginenſem, non autem (vt moris erat) ad Romanum Pontificem: quibus intelligas, malè audiſſe apud antiquos, quicquid contra Romanum Pontificem dictū, factumue editum legeretur.

XIII.
ROM. PONTIFICIS AVCTORITAS COGNITA.

Sed quo loco habitus, & quantæ æſtimationis eſſe deberet ipſe Romanæ Eccleſiæ Pontifex: idem S. Auguſtinus

ad eoſ-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad eoſdem, ad quos ſcripſit dictam de Collatione cum Fortunio epiſtolam, nempe ad Eleuſium, Glorium, Felicem, & alios cum eodem argumento, de cauſa nimirum Donatiſtarum literas dedit, hæc habet inter alia a : *Cum* (inquit de Cæciliano) *ſe videret & Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipſam Africam venit, per communicatorias literas eſſe coniunctum, &c.* arguens ob id Catholicum Cæcilianum eſſe cognitum & probatum, quod Romano Pontifici communicatoriis literis (vt dictum eſt ſuperius) iungeretur. Porro erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis ſymbolum, & longe diuerſi generis ab iis, quæ ad Gentiles vel hæreticos à Catholicis ſcriberentur: de quibus in hac ipſa epiſtola Auguſtinus eius exordio ait: *Factum eſt, vt etiam ad nonnullos Donatiſtarum primarios ſcriberemus non communicatorias literas, quas iam olim propter ſuam peruerſitatem ab vnitate Catholica, quæ toto Orbe diffuſa eſt, non accipiunt, ſed tales priuatas, qualibus nobis vti etiam ad Paganos licet.* Sed iter iam Auguſtini Cirtam verſus cum Alypio, qui præſens fuit Collationi cum Fortunio, proſequamur.

a Aug. ep. 162.

XIV. CIRTENSE CONCILIVM.

Conuenerunt (vt diximus) Numidiæ Epiſcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex cauſa, quã vt conſilium inirent, decernerentque quonam pacto occurrendum eſſet calumniantibus Donatiſtis, & conantibus mendaciis irritam reddere Collationem anni ſuperioris. Quid autem inter eos tranſactum ſit, & communi ſententia decreuerint; licet Acta ipſa perierint, Synodalis tamen epiſtola inde ſcripta extat ad Donatiſtas. De qua quidem illud in primis admonendum putamus, vbi in fine ipſius ſic legitur b : *Hæc ad vos ſcripſimus decimooctauo Kalendas Iulias, poſſimo Honorio VIII. Conſ.* manifeſte in numerum errorem irrepſiſſe, cum octauus pro nono Conſulatus ſit poſitus: quod quidem mendum ex eadem ipſa epiſtola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno ſuperiori Carthagine ſub Marcellino: quomodo adnotari epiſtola illa potuit ſub octauo Honorij Conſulatu, qui incidit in annum ante Vrbis excidium? Quod vero paulo poſt Collationem eandem Cirtenſem Synodum eſſe habitam, ex literis ad Marcellinum datis apparet: nonus Conſulatus pro octauo, & non alius reſtituendus erit. Porro in epiſtola illa Synodali ad laicos Donatiſtas data, cauſa huius cogendi Concilij aperitur.

b Apud Aug. epiſt. 152.

XV. LVCVBRATIONES AVGVSTINI POST COLLATIONEM CONTRA DONATISTAS.

Cum in auribus noſtris fama crebreſceret, hoc vobis veſtros Epiſcopos dicere, Cognitorem præmio fuiſſe corruptum, vt contra eos ſententia proferretur: vos autem iſta facile credere, ac propterea multos veſtrum adhuc nolle acquieſcere veritati: placuit nobis, cogente Domini charitate, ex Concilio noſtro hæc ad vos ſcripta dirigere, quibus primitus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam in ſuo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & ſuis nominibus atque ſubſcriptionibus firmauerunt, nos illic Traditores & perſecutores ſuos eſſe dicentes, in falſitate atque mẽdacio maniſeſtiſſimo detecti atque conuicti ſunt, &c. plura enim certaque ſubdit, quibus ipſi Epiſcopi Donatiſtæ apertiſſimi eſſent redarguendi mendacij: Hæc quidem Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Auguſtinus Breuiculum ſcripſit, ſed ante dictam epiſtolam datam ad Marcellinum c, in qua (vt vidimus) mentio habetur de epiſtola ad laicos Donatiſtas, necnon de Breuiculo. Poſtea vero elucubrauit eadem ex cauſa ſanctus Auguſtinus commentarium ad eoſdem laicos Donatiſtas, poſt Collationem, inſcriptum; cuius eſt exordium: *Quid adhuc Donatiſtæ ſeducimini ab Epiſcopis veſtris, &c.* Quæ omnia ſimulatque abſoluiſſet, ſe ſcripſiſſe dictam ad Marcellinum epiſtolam, Auguſtinus ipſe teſtatur.

c Aug. epiſt. 158.

XVI. VOLVSIANI MATER LABORAT PRO FILII CONVERSIONE.

d Apud Auguſt. epiſt. 1. & 3.

Sed ſubdit, dediſſe ſe tunc duas epiſtolas, alteram ad ipſum Marcellinum, ad Voluſianum vero alteram: extant ambæ d, atque dignæ, vt in eis aliquantiſper oratio immoretur: etenim pro dignitate argumenti ipſæ ad Voluſianum datæ literæ primum locum inter multiplices eiuſdem Auguſtini epiſtolas meruerunt. Erat Voluſianus Gentilis homo, inter Romanos nobilitate nulli ſecundus, & philoſophicis diſciplinis imbutus, inter primos philoſophos adnumerandus. cuius mater Chriſtiana fœmina religioſiſſima erat: quæ occaſionem nacta profectionis Marcellini in Africam, apud ipſum ſolicite egit, vt ageret cum Auguſtino (quem fama ſciret omniũ diſertiſſimum) vti ſcriptis ſuis Voluſianum filium ad fidem Chriſtianam amplexandam, omni ſtudio adhibito, conaretur adducere.

GENVS VOLVSIANI ET ÆTAS.

Quænam autem fuerit mater Voluſiani, nobis hactenus incompertum eſt. Scimus tamen, Voluſianum vſque ad obitum in Ethniciſmo inflexo animo perſeuerantem, patruum fuiſſe Melaniæ Iunioris: per quam ad fidem Chriſti capeſſendam iam diem obiturus tandem perſuaſus eſt, vt ſuo loco dicturi ſumus. Putamus quidem fuiſſe Voluſianum fratrem matris Melaniæ Iunioris, quã Albinam nomine dictam fuiſſe meminimus: patris vero nomen ignoratum, qui filius fuit Melaniæ Senioris: ſæpe enim patruus inuenitur pro auunculo vſurpatus: vt nihil obſtet, quin matris eius potius fratrem fuiſſe dixerimus.

XVII.

e Smet. antiquar. Inſcr. pag. 58. nu. 9. 11. 12.

Quod autem ad genus & familiam Voluſiani pertinet: extant quidem de his memoriæ in veteribus inſcriptionibus e, vt de Voluſiano Præfecto Vrbis ſub Valentiniano Imperatore, in quibus & nomen eius inſcribitur, Caius Cœionius Rufius Voluſianus. Vt autem hunc eundem cũ illo fuiſſe dicamus, tempora non repugnant; vtpote qui ſub Valentiniano iuuenis erat, ſub Honorio & Theodoſio ſenex vixerit & obierit. Hunc enim Proconſulatum in Africa geſſiſſe puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his verſibus:

Iamq; aliis Romam redeuntibus hæret eunti
Rufius Albini gloria viua patris:
Qui Voluſi antiquo deriuat ſtemmate nomen,
Et Reges Rutilos, teſte Marone, refert.
Huius facundæ commiſſa Palatia linguæ
Primæuus meruit Principis ore loqui.
Rexerat ante puer populos pro Conſule Pœnos:
Æqualis Tyriis, terror, amorq; fuit.
Sedula promiſit ſummos imitatio faſces:
Si fas eſt meritis fidere, Conſul erit. hæc ipſe.

Erant Rutilius & Voluſianus ambo Gentiles, & tum rei literariæ, tum etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porro alium Rufium Voluſianum, præter hunc de quo agitur, æquè eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: vt planè fateri quodammodo cogamur, vnum eundemque eſſe cum eo de quo agimus; quem quidem diſertiſſimum fuiſſe, ex Auguſtini atque Marcellini literis ſatis perſpectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipſum Voluſianum & Auguſtinum mutuis ſcriptis tranſacta ſint, videamus.

XVIII. AVGVSTI LABORAT IN CONVERSIONE VOLVSIANI.

f Apud Aug. epiſt. 4.

Interpellatur igitur ſanctus Auguſtinus literis Marcellini, & ipſe matris Voluſiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuerſionem addixit animum: cum alioqui præſens cum ipſe Marcellinus, vt cum eo diſſereret, & Chriſtianum faceret, conuenire ſoleret. Nam ipſe in literis ad Auguſtinum f: *Eſt* (inquit) *nobis cum eodem Voluſiano quotidiana pro viribus noſtris & pro ingenii paupertate diſputatio: ſanctæ ſiquidem matris eius precatione compulſus, cura mihi eſt eum frequenter ſalutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiam ipſe dignetur.* Degebat (vt apparet) Voluſianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitque Auguſtinus illi viam, vt de Chriſtianæ fidei veritate ſolicitus inquireret. Vnde ad eum primis literis g: *De ſalute tua* (inquit) *quam & in hoc ſæculo & in Chriſto eſſe cupio ſanctæ matris tuæ votis ſum fortaſſe etiam ipſe non impar.* hortatur enim eum diuinas Scripturas legere, & ſi quid in illis oboriatur quæſtionis, ad ſe ſcribere. His acceptis literis h Voluſianus, initi ante congreſſus mentionem faciens, ex alterius perſona, quæ in fide Chriſtiana ſibi viderentur abſurda, declarat, eademque ſoluenda proponit: nimirum, videri ſibi Deo indignum, carnem ſuſcepiſſe humanam, aliaque ad hæc ſpectantia operatum. Atque poſtremum de ipſo Auguſtino, magnæ etiam apud Gentiles famæ, Voluſianus hæc ſubdit: *Intereſt famæ tuæ, vt quæſita nouerimus. Vtcumque abſque detrimento cultus diuini in aliis ſacerdotibus toleratur inſcitia: at cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi deeſt, quicquid contigit ignorari.* hæc ipſe.

g Aug. ep. 1. VOLVSIANI MATER PRO FILII SALVTE SOLICITA.

k Aug. ep. 2.

XIX.

Quæ autem ad hæc humanarum rerum ſapientiſſimo

Auguſtinus reſcripſerit, ipſa, quæ extat tanto auctore digna epiſtola, patefacit *a*: ex qua ipſum vehementer Auguſtinum eſſe admiratum. Marcellinus *b* teſtatus eſt: ad quē vt rurſus Auguſtinus ſcribat, idem rurſus hortatur: qui & nouas illi ſoluendas quæſtiones ab eo expeditas proponens, ſignificat Voluſianum Apollonij Tyanæi & Apuleij, magorum ſtudioſum fuiſſe: vt non mirum ſit, ſi tardius, & nonniſi in extremo vitæ ſpiritu contigerit ipſum fieri Chriſtianum. Sed expetiit rurſus ab eodem S. Auguſtino Marcellinus, vt illi quoque obiectioni reſpondeat: *Cur ſub Chriſtianis Principibus tot tantaq; mala inuaſerint Romanum Imperium?* Præſtitit hæc quidem (vt dictum eſt) diſertiſſimè Auguſtinus, qui & ad menſuram addidit culmen, dum hanc Gentilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (vt diximus) de Ciuitate Dei, ſtatuit confutandam. Quod igitur ad Voluſianum pertinet: vt ſic in cultu deorum ad obitum vſque manſerit, praua mens eius ob cultum magorum in tranſuerſum acta, in cauſa fuit: quod vero tandem diuinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei ſigillo per baptiſmum muniri in fine meruerit, matris eius pro ſalute ipſius ardentiſſimę ad Deum preces feliciter impetrarunt: ſed quomodo id acciderit, ſuo loco dicendum erit.

a Aug. ep. 3.
b Apud Aug. ep. 4.

AVGVSTINVS RESPONDET QVÆSTIONIBVS VOLVSIANI.

XX.

Hæc vero de literis ad Voluſianum & Marcellinum hoc anno eſſe tranſacta, ex alia illa poſt Collationem data præſenti anno ad eundem Marcellinum *c* epiſtola, vt diximus) demonſtratur; vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, iſta ſubdit: *Nunc in manibus habeo librum ad Honoratum noſtrum de quæſtionibus quibuſdam quinque, quas mihi propoſuit, & per litteras intimauit. Eo ipſo tempore* (idem ait Auguſtinus *d*) *quo contra Donatiſtas vehementer exercebamur, & contra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi miſit quinque à Carthagine quæſtiones, &c.* extat de his epiſtola *e* ad Honoratum, immo (vt ait in fine ipſius) prolixus liber. Ex quinque autem illis quæſtionibus vna erat ſpectans ad hæreſim Pelagianā de Gratia noui Teſtamenti. Carthaginem enim eiuſmodi quæſtiones per Cœleſtium primarium Pelagij diſcipulū ſunt allatæ hoc ipſo anno atque pugnaciter defenſæ, ſed cum auctore etiam iudicio Eccleſiaſtico condemnatæ. Quomodo autem iſta ſe habuerint, enarremus: ſed primum temporis certa ratio demonſtretur.

c Aug. ep. 158.
AVGVSTINI HVIVS ANNI SCRIPTA.
d Auguſt. retract. lib. 2. c. 36.
e Aug. ep. 120.

QVANDO COELESTIVS CARTHAGINEM VENIT.

XXI.

Cum enim Synodus Carthaginenſis celebrata anno Domini quadringenteſimo decimoſexto, ſub Theodoſii ſeptimo Conſulatu cum collega Palladio (vt ſuo loco dicetur) anno ab hinc fermè quinto, epiſtolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum Pontificem, in eaque dicatur ante annos fermè quinque iudiciū ſuper Cœleſtio Pelagiano agitatum: ad hunc ipſum annum illud referendum eſſe nemo non videt, Sunt hæc verba epiſtolæ Concilij Carthaginenſis *f*: *Factum eſt, vt recenſendum peteremus: quid ante ferme quinquennium ſuper Cæleſtii nomine hic apud Eccleſiam Carthaginenſem fuerit agitatum.* hæc ibi. Nec eſt etiam quod huiuſmodi terminus ferme quinquēnij ad anno ſuperiori numerari debeat. Nam (vt diximus) adhuc, quod auctores minime proderentur, ſine auctorum nomine hæreſis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria eſt, vt eo anno, quo ab Epiſcopis totius Africæ celebrata eſt magna illa Collatio, ibidem, eodemque anno exercitatum fuerit iudicium contra Cœleſtium. Merito ergo ex aſſertione Carthaginenſis Concilii, hoc anno Cœleſtii cauſam ponimus. Hæc ad tempus inſinuandum ſatis.

f Aug. ep. 90.

XXII.

Sed quid aduerſus Cœleſtium hoc anno actum Carthagine, inueſtigemus. Periere Acta ipſa hoc anno in Epiſcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo ſupereſt fragmentum à ſancto Auguſtino cōtra Pelagium & Cœleſtium recitatum de peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed ante ſciendum, aduerſus Cœleſtium diſputaſſe Paulinum diaconum; quod eadem Acta produnt, quæ ſic ſe habēt, præmiſſis his, quæ ſanctus Auguſtinus ea recitaturus ita præfatur *g*:

g Aug. de Pec. at. Orig. contra Pelag. l. 2. c. 3.

Cœleſtius quidem in hoc extitit errore liberior; vſque adeo, vt neque in Epiſcopali iudicio apud Carthaginem damnare voluerit eos, qui dicunt, quod peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum, & quod infantes, qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adā fuit ante præuaricationem, & paulo poſt ita deſcribit Acta iudicii Carthagine habiti: *De geſtis enim Eccleſiaſticis Carthaginenſibus hic eius verba deſcripſimus.*

XXXIII.

ACTA IVDICII EPISCOPALIS CONTRA COELESTIVM.

Aurelius Epiſcopus dixit: Sequentia recitentur, libelli videlicet Cœleſtii. *Et recitatum eſt: Quod peccatum Adæ ipſi ſoli obfuerit, & non generi humano. Et cum recitatum eſſet, Cœleſtius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium eſſe, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, conſentiam: quia diuerſa ab eis audiui, qui vtique in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipſorum. Cœleſtius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui manſit cum ſancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem, quod tradux peccati non ſit.* Ecce tibi, qui latere diu conatus eſt Ruffinus, à ſuo diſcipulo publice proditur: vt hac ex parte Cœleſtio plurimum debeamus, quod qualis Ruffinus viſus eſſet, retecta facie, eiecta ſuperimpoſita larua, iuſto Dei iudicio omnib. notum fecerit: vt hoc vno teſte ſatis poſſit intelligi, quam iuſte ſanctus Hieronymus in hominē ſæpe commotus ſit, quamq; vera certaque eſſent, quæ de ipſius doloſis artib. ſcriptis prodidit. At obſerua & illud citari à Cœleſtio non Pelagium ipſum; ex quo hæreſis nomen accepit, ſed Ruffinum, vt coryphæum, atque ſectæ anteſignanum. Diſce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatē: quippe qui cum talia ſentiret, atqui ſuis intimis communicaret, tamen ad conciliandum ſibi nomen abſque vlla ſuſpicione Catholicum, Romæ apud ſanctum Pammachium virum maxime pium atque diſertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca, quæ reliqua ſunt publicorum Actorum.

RVFFINVS DETECTVS DVX PELAGIANORVM.

XXIV.

ACTA IVDICII CARTHAGINENSIS CONTRA COELESTIVM.

Paulinus diaconus dixit: Eſt aliquis alius? Cœleſtius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipſorum (talia cum Ruffino ſentientium.) *Cœleſtius dixit: Non tibi ſufficit vnus ſacerdos? Et poſt aliqua alio loco: Aurelius Epiſcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum eſt: Quod infantes qui naſcuntur in eo ſtatu ſint, in quo fuit Adam ante tranſgreſſionem: vſque ad finem libelli minoris ſuperius inſerti. Aurelius Epiſcopus dixit: Docuiſti, Cœleſti, aliquando (vt dixit diaconus Paulinus) quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam ante tranſgreſſionem? Cœleſtius dixit: Exponat quod dixit ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te docuiſſe. Vnum eſt ex duobus: aut neget ſe docuiſſe: aut iam damnet iſtud. Cœleſtius dixit: Iam dixi, exponat, quomodo dixit ante tranſgreſſionem. Paulinus diaconus dixit: Nega te illa docuiſſe. Aurelius Epiſcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiuſmodi obiectione, dico, Adam conſtitutus in Paradiſo, quod ante dicatur interminabilis factus, poſtea per tranſgreſſionem præcepti factus eſt corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, Domine. Aurelius Epiſcopus dixit: Status certe infantium hodie baptizandorum vtrum talis ſit, qualis fuit ante tranſgreſſionem Adæ: an certe de eadem origine peccati, de qua naſcitur, tranſgreſſionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cœleſtius dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam conſtitutos plures audiui deſtruere, necnon & alios aſtruere; licet quæſtionis res ſit iſta, non hæreſis. Infantes ſemper dixi egere baptiſmo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud:* hactenus Acta iudicii Carthaginenſis ex Auguſtino.

XXXV.

CÆLESTII HÆRESIARCHÆ FRAVDES.

Sed quid eſt quod Cœleſtius ait, hæreſes à ſe editas, aſſertiones fuiſſe quæſtionis, & non hæreſes? Attende vafrum conſilium. Vt enim ſuas ipſius prauas ſententias, aduerſantiaque fidei Chriſtianæ hæreſum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quaſi per quæſtiones veritatem inquireret: idque ea fecit arte, vt ab hæreſis crimine ſe excuſare poſſet. Extant ipſæ quidem quæſtiones, ad ſanctum Auguſtinum ab Eutropio & Paulo in Galliis Epiſcopis, quas acceperant in Sicilia, miſſæ *h*; quibus ſingulis ipſe reſpondet, ac confutat. Ex his etiā cū illud proditur, noluiſſe Cœleſtium damnare eos, qui dicerent peccatū Adæ ipſum ſolum læſiſſe, nec transfuſum in poſteros: cumq; ex dictis ipſius manifeſtè innotuerit, Ruffinum illius fuiſſe erroris præcipuum aſſertorem: vtique affirmandum eſt, eodem Epiſcopali iudicio vna cum Cœleſtio cōdemnatum quoque

h Aug. de perfect. iuſt.

fuiſſe

fuiſſe Ruffinum. Damnatus autem eodem iudicio Cœleſtius quid agit? ſubterfugia captans, appellandum putauit Innocentium Romanum Pontificem: ſed hæc ſpecie tenus, ne illo iudicio ſtringeretur. Cæterum quod ſciret Innocentium æque ſibi aduerſantem fore experturum, appellationem minime proſecutus eſt: ſed eo defuncto, ad eius ſucceſſorem Zoſimum Romam ſe contulit, vt ex eiuſdem Paulini libello Zoſimo Papæ oblato conſtat, quem ſuo loco reddemus. At de rebus contra Cœleſtium hoc anno Carthagine geſtis, ſatis.

XXVI. PELAGII HÆRESIS PRIMO DAMNATA.

a Proſper de ingratis.

Quod audis de Cœleſtij Carthagine primo iudicio; haud velim exiſtimes ipſam Pelagianam hæreſim in Synodo Carthaginenſi primum fuiſſe damnatam. Etenim S. Proſper hæc ſpectans oculis, conſtanter affirmat, primitus contigiſſe Romæ damnari, cecinit enim hoc ipſum his verſibus *a*:

Adfuit exhortante Deo, prouiſa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non diſpare motu
Conficiens diros iaculis cœleſtibus hoſtes.
Hiſdem namq; ſimul decretis Spiritus vnus
Intonuit. Peſtem ſubeuntem prima * *recidit* (* primo.)
Sedes Roma Petri: quæ paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poſſidet armis,
Religione tenet. hæc Proſper.

More maiorum igitur factum eſt, vt noua emergens hæreſis primum omnium à prima ſede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Eccleſia conſuetudine conſule, quę à nobis, ſuo loco ſuperius dicta ſunt. Sed quando damnata? non quidem in Pelagio, ſed in Iouiniano primario hæreſiarcha: Pelagius enim ſub Pallio latebat Catholico, ſub quo diu Romæ delituit: detectus vero abiit in Siciliam; indeque (vt diximus) nauigauit in Palæſtinam. Cæterum ante hæc tempora eas hæreſes fuiſſe Romæ damnatas, non autem auctores ipſos, intelligas; quod illi (vt vidimus) nondum ſe prodidiſſent, latentes adhuc ſub tegmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæreſiarcha olim damnatam fuiſſe Pelagij hæreſim Romæ, ſanctus Hieronymus *b* teſtatur, vbi alloquens Pelagium ipſum ſub perſona Critoboli, ait: *Non erubeſcis exploſam atque damnatam Iouiniani ſententiam ſequi? Et ille enim his teſtimoniis, iiſque nititur argumentis: immo tu illius inuenta ſectaris, in Oriente docere deſiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata ſunt.* hæc ipſe.

b Hieron. cōtra Pelag. l. 2. in princ.

IOVINIANVS RELEGATVS IN INSVLAM.

Quod igitur inuenti ſunt errores Cœleſtij atque Pelagij in Iouiniano hæreſiarcha fixas habere radices, in ipſum conuerſa eſt iuſta Imperatoris vindicta. Etenim ſub huius anni Conſulibus datum ipſius Honorij reperitur ſcriptum aduerſus Iouinianum hæreſiarcham de eius relegatione in inſulam Boam, quod alia occaſione à nobis ſuperius recitatum eſt *c*. Ad hæc vſque tempora, magno Eccleſiæ detrimento, licet ſæpe reiectus, permanſit tamen in Italia dogmatiſtes impurus. Poſtea autem in inſulam deportatus, nunquam amplius auditus eſt. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius *d* hæc habet: *Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris: cui in tantum continentis vita & caſta inſtitutio contraria fuit vt inter luxurioſas epiſtolas* * *animam eructaret.* hæc ipſe.

c l. 53. de hær. C. Theod.

d Gennad. de vir. illuſt. c. 75.

* epulas.

XXVII.

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa exiſtentes hæretici pœnis grauiſſimis afficerentur, ita aduerſus eos ad Heraclianum Comitem Africæ reſcribendo *e*:

e l. 56. de hær. C. Theod.

Sciant cuncti, qui ad ritus ſuos hæreſis ſuperſtitionibus obrepſerunt ſacroſanctæ legis inimici, plectendos ſe pœna & proſcriptionis & ſanguinis, ſi vltra conuenire per publicum exercendi ſceleris ſui temeritate tentauerint: neque vera diuinaq; reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kalend. Septembris, Honorio X. * *& Theodoſio VI.* * *AA. Coſſ.* Hic vero admonendum putamus lectorem, irrepſiſſe mendum in numerum horum Conſulatus, vt loco decimi, nonus; & pro ſexto, quintus Conſulatus reſtituendus ſit: ratio enim euidens eſt. Nam ante decimum Honorij & Theodoſii ſextum Conſulatum, qui poſt triennium contigit, Heraclianus (vt ſuo loco dicetur) iam tyrannus factus, è medio ſublatus erat. Contrà vero accidiſſe videmus vt reſcriptum *f* illud Honorij de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur ſub huius anni Cōſulibus; cum conſtet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, ſed poſt ipſius Conſulatum (quem geſſiſſe liquet anno ſequenti) vt tradit Oroſius *g*. ſicque videas inuerſum prorſus eſſe numerum Conſulatus, & reſtituendum eſſe, vt in margine poſitus eſt, Hæc quidē ex iis quæ de eodem dicentur inferius, manifeſtiora reddentur. Reſtituenda ſunt igitur ſub ſuis data reſcripta Conſulibus; ne ex illapſis erroribus, rerum geſtarum veritas confundatur.

IX. * V.

f l. 21. de pœnis C. Theo.

g Oroſ. lib. 7. cap. 42.

XXVIII.

h l. 40. 41. de Epiſc. & cler. C. Theo.

IVDICIA EPISCOPORVM ADVERSVS OMNES IN DEVM DELINQVENTES.

Adiecit pius Imperator pro rebus & perſonis Eccleſiaſticis dare reſcripta *h*, ne ſcilicet bona Eccleſiaſtica diuerſis aliis præter canonicam penſionem teneantur obligata muneribus, neue clerici apud alios iudices, quam Epiſcopos iudicio poſtulentur. Voluit n. Honorius Eccleſiaſticum iudicium Epiſcopis in omnibus illibatum ſeruari, & vt ſacroſanctum, inuiolatum cuſtodiri. Porro non clerici tantum, ſed & laici, & qui inter eos magiſtratibus fungerentur, ſi quid in Deum peccaſſent, vel iura Eccleſiaſtica violaſſent, habebant Epiſcopos iudices, qui Eccleſiaſticorum confectione Actorum ipſorum cauſas iudicabant. Quorum iudicium tanti ponderis æſtimabatur, vt licet iniuſtam excommunicationis ſententiam reos aliquando ſubire contigiſſet, haud tamen contemnendam putarent; ſed ad alios talia paſſi Epiſcopos recurrerent, agentes ſupplicibus votis, vt iniuſte lata ſententia, ab eo, qui eam tulerat, ſcinderetur. Eſt de his exemplum egregium apud S. Auguſtinum in epiſtola *i* ad Auxilium.

i Aug. ep. 74.

XXIX.

PVRGATIO PER IVRAMENTVM AD RELIQVIAS MARTYRVM.

k Aug. ep. 137.

Sed quod in his verſamur: illud huius temporis Eccleſiaſtici iudicii moris inſinuandum putamus. Cum criminis accuſatus, haud adeo plene, vt damnari poſſet, conuinceretur, neque eius innocentia ita perſpicua appareret, vt abſolui reus penitus poſſet; conſueuiſſe huiuſmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad ſepulchra ſanctorum martyrum mitti, illorum præſertim, quorum virtus ſit miraculorum editione omnibus nota eſſet. Habes de his in primis exemplum ab eodem ſancto Auguſtino deſcriptum ad ſuos Hipponenſes *k* de iudicio Bonifacii presbyteri. Quid autem in ambiguitate iudicii ipſe decreuerit, audi: *Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito ſe ambo conſtringerent, ad locum ſanctum ſe peregrinaturos, vbi terribiliora opera Dei non ſanam, cuiuſque conſcientiam multo facilius aperirent, & ad confeſſionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus eſt, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum a veris adoratoribus in ſpiritu & veritate oportet adorari: vt in occulto audiens, in occulto etiam iuſtificet & coronet. Veruntamen ad iſta, quæ hominibus viſibiliter nota ſiunt, quis poteſt eius conſilium perſcrutari, quare in aliis locis hæc miracula ſiant, in aliis non ſiant? Multis enim notiſſima eſt ſanctitas loci, vbi B. Felicis Nolenſis corpus conditum eſt: quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliusq; ſcribi poteſt, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.* hæc Auguſtinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accuſatorem.

XXX.

MARTYRVM RELIQVIÆ VINDICES VERITATIS.

Mediolani quoque eam viguiſſe conſuetudinem iurandi ſuper loculum ſanctorum martyrum, idem ſanctus Auguſtinus ſubdit his verbis: *Nos nouimus: Mediolani apud Memoriam ſanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur: furem quendam, qui ad eius loculū venerat, vt falſum iurando deciperet, compulſum fuiſſe confiteri furtum, & quod abſtulerat, reddere.* hæc ipſe.

XXXI.

l Greg. hom 32. in Euang. m Greg. Tur. de Glor. martyr. c. 38.

Fuiſſe Romæ etiam eandem conſuetudinem, & perdураſſe adhuc temporibus Gregorii Papæ, ipſe ſuis ſcriptis ſæpius fidem facit. nam de baſilica ſanctorum martyrum Proceſſi & Martiniani, vbi eorundem condita erant corpora, hæc habet *l*: *Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & ſanantur: periuri veniunt, & a dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur.* hæc ipſe. Confirmat id exemplo de ſancto Pancratio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonenſis *m*. ſunt etiam de his alia innumera exempla; ſed hæc modo ſatis. Iam vero quæ reliquæ ſunt anni huius res geſtæ, proſequamur.

XXXII.

n Proſper. in Chron.

Hoc eodem anno, iiſdem Conſulibus, Proſper *n* Aquitanus hæc præſens ſpectans oculis tradit, Gothos ab Italia

penitus

GOTHI INVADVNT GALLIAS

penitus recedentes, ſub Athaulpho Rege Gallias inuaſiſſe: confirmat id ipſum Caſſiodorus. Magna quidem Dei vindicta, contigit hæc ſæculo vniuerſum ferme Romanum Imperium dedi barbaris incurſandum, deprædandum, ac cæde hominum deuaſtandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etſi graue videri poſſit; ſi tamen vbiq; delinquentium ſcelera in alterâ libræ lancê conijcias, nihil eſt quod mireris, ſed potius cum Propheta occinas a: *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Hæc autem vt aperte percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipſo tempore, hac etiam ex cauſa à Saluiano Epiſcopo Maſſilienſi conſcriptos: à quo in primis ſicut generatim, ita iſta ſummatim accipe b: *Ipſa* (inquit) *Dei Eccleſia, quæ in omnibus debet eſſe placatrix Dei, quid eſt aliud quam exacerbatrix Dei? Aut præter pauciſſimos quoſdam, qui mala confugiunt, quid eſt aliud omnis cœtus Chriſtianorum, quam ſentina vitiorum? Quotum enim quemque inuenies in Eccleſia aut non ebrioſum, aut non helluonem, aut adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homicidam? & quod his omnibus peius eſt præter hæc, cuncta ſine fine. Interrogo enim Chriſtianorum omnium conſcientiam: ex his vel flagitiis vel ſceleribus, quæ nunc diximus, quotus quiſq; hominum non aliquid eſt eorum? at quotus quiſq; non totum.*

a Pſal. 118.

b Saluian. de vero iud. & prouid. Dei lib. 3.

XXXIII. *Facilius quippe inuenies, qui totum ſit, quam qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis fortaſſe grauius videatur eſſe cenſuræ, plus multo dicam. Facilius inuenias reos malorum omnium, quam non omnium; facilius maiorum criminum, quam minorum, id eſt, facilius qui & maiora crimina cum minoribus, quam qui minora tantum ſine maioribus perpetrarit. In hanc enim probroſitatem morum prope omnis Eccleſiæ plebs redacta eſt, vt in cuncto populo Chriſtiano genus quoddam ſanctitatis ſit, minus eſſe vitioſum.* addit his alia plurima, in quibus diutius immorari, inſtituti ratio haud ſinit. Sed non prætermittendum, quod firmiter aſſeuerat, adeo excreuiſſe magiſtratuum iniquitate pauperum oppreſſionem in Romano Imperio, vt optabiles viſi ſint barbari venientes, immo & compluſres eos præuenerint ad ipſos confugiendo: nam ait c: *Interea vaſtantur pauperes, viduæ gemunt, orphani proculcantur, in tantum, vt multi eorum & non obſcuris natalibus orti & liberaliter inſtituti ad hoſtes fugiant, ne perſecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes ſcilicet apud barbaros Romanam humanitatem, qui apud Romanos barbaram immanitatem ferre non poſſunt.* hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam fecit & definit, longe præſtantioribus moribus enituiſſe his temporibus barbaros, quam Romanos.

c Saluia. lib. 5.

XXXIV. Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) ſpectant, quæ huius temporis inſpector & ſcriptor vir ſanctiſſimus poſterjs tradidit. Verum quod peculiariter ad Gallias pertinet, quas hoc anno Gothus, ante Burgundio, VVandalus, Francus, Hunnus, & reliqua barbarorum colluuies ad radices vſque depaſta eſt: quales Gallorum horum temporum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus proſecutus eſt, atque in primis ſuorum Aquitanorum in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipſe: *In omnibus quippe Galliis ſicut diuitiis primi fuere, ſic & vitiis. Nuſquam enim improbior voluptas, nuſquam improbior vita, nuſquam corruptior diſciplina. Hanc pro muneribus ſacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum beneficiis ſuis ille ad ſe illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitiis ſuis laborauerint ad exacerbandum. An forte falſum eſt, & odioſe potius quam verè iſta dicuntur? Non oratoria probatione, qua vti alii in cauſis ſolent, vtar, vt producam quoſcumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minus idoneos teſtes: ipſos interrogemus, a quibus acta ſunt. Falſum ſit quod diximus, ſi negarint: fatentur enim. & quidem (quod eſt grauius) ſic fatentur, vt in ipſa confeſſione non doleant: idem enim nunc eſt animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: ſicut tunc non puduit flagitia committere, ſic nunc omnino non pœnitet flagitioſa feciſſe. Exceptis tamen perpaucis fermè ſanctis, atque inſignibus viris, qui (vt quidam de numero ipſorum ait)*

ſparſis redemerunt crimina nummis. intelligit enim Eucherium Lugdunenſem, Salonium Viennenſem, ad quem ſcribit, Hilarium Arelatenſem, & eius prædeceſſorum Honoratum, Proſperum Regienſem cognomento Aquitanum, & alios alumnos monaſterij Lerinenſis d.

d Saluian. l.

Exceptis inquam, his (ſubdit ipſe) *quos loquor, vtique etiam in illa tunc generali admodum colluuione vitiorum, rectè minorum criminum reos fuiſſe credimus, qui corrigi à Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lædit ſuum cui propitiatio ſeruatur. Et quid plura? puto quod ſemper Deum & in ipſo errore reſpexerit, à quo obtinere potuit, ne diutius erraret.*

XXXV. *Cæteri autem, & plurimi fermè ac nobiliſſimi, propè idem omnes, penè vnus gurges omnium gula, penè vnum lupanar omnium vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto: meretrices enim, quæ illic ſunt, fœdus connubiale non norunt, ac per hoc non maculant quod ignorant: impudicitiæ enim piaculo ſunt obnoxiæ, ſed reatu tamen adulterii non tenentur. Adde huic, quod & pauca fermè ſunt lupanaria, & paucæ, quæ in his vitam infeliciſſimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos verò quæ ciuitas in locupletiſſima ac nobiliſſima ſui parte non quaſi lupanar fuit? quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? quis non ſe barathro ſordidæ colluuionis immerſit? quis coniugii fidem reddidit? immo quantum ad paſſiuitatem libidinis pertinet, quis non coniugẽ in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubii ſacramenta deiecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali deſpectione, quam quæ erat princeps matrimonii dignitate?* & de viris: *Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit, quem non ſibi ancillæ impudiciſſimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? E qui enim emiſſarii* (vt Scriptura ait e) *in fœminas facti ſunt: vnuſquiſq; ad vxorem proximi ſui inhiabat.* addit & plura alia. At exhorreſcit ſtylus iam, ac reſilit, atque refugit vlterius in turpitudinum cloacam intingi.

e Hier. 3. 5.

XXXVI. Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri ſanctiſſimi Aquitaniæ ſtragem lugentis, Proſperi, inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cum inter alia de Aquitanicis ſuis:

Cumq; animum patriæ ſubiit fumantis imago,
Et ſtetit ante oculos quicquid vbiq; perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus,
Dumque pios agimus, vertimur in querulos. lugebat iſta ipſe decem annorum ſpatiis, nam inferius:

——— *Heu cæde decenni*
VVandalicis gladiis ſternitur & Geticis.
Non caſtella petris, non oppida montibus altis
Impoſita, aut vrbes amnibus æquoreis
Barbarici ſuperare dolos atq; arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus. hæc & alia plura de patriæ clade. Huic iunge alium nobiliſſimum Aquitanum qui priuatas eſt proſecutus ſuas calamitates notis quidem lugubribus & carminibus luctuoſis, dum incenſa patria ex ditiſſimo euaſit pauperrimus, neceſſariis egens, & profugus cum ſuis Vaſatas conceſſit.

f Proſper in prolog. lib. de prouid. Dei.

XXXVII. Cæterum ſciendum eſt, eodem quoque auctore, haud hanc fuiſſe improuiſam Gothorum inuaſionem: ſed cum iuncti fœdere eſſent Attalo, vt amici & auxiliares excepti ſunt; cum continuo, illo ſpreto, in rapinas & incendia vrbium conuerſi ſunt. vnde ipſe de ſe Paulinus Conſularis agens.

Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipſe
Cunctis quippe bonis propriis, patriæq; ſuperſtes.
Namq; profecturi Regis præcepto Athaulphi,
Noſtra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quam belli iure ſubactis
Aſpera quæq; omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.

hæc Paulinus Conſularis in carmine Euchariſtico, cui titulus falſo habetur inſcriptus nomine ſancti Paulini Nolani Epiſcopi.

XXXVIII. DE PAVLINO IVNIORE. At quiſnam iſte Paulinus fuerit auctor carminis Euchariſtici; ex notis quibuſdam, quas ibi de ſuo genere & ætate reliquit impreſſas, aliquid ſaltem poſſumus opinari. Exploſo igitur illorum errore, qui hunc ipſum putarunt eſſe Pontium Paulinum, poſteà Nolanum Epiſcopũ, eo quod nomine & patria conuenire videantur, nempe quod Paulini nomine, & ipſe appellatus, & Burdigalæ educatus, diuque verſatus ſit: cum re vera compluribus differentiis diſcriminentur ab inuicem: noſtra hac de re opinatio illa eſt, vt exiſtimemus, hunc de quo agimus Paulinum, natum eſſe Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Parentale carmen Auſonij g: qui fuit maritus filiæ ſororis

g Auſon. Parent. 24.

eiuſdem

PAVLINVS AVSONII PRONEPOS

eiuſdem Auſonij, vt ipſe in eo teſtatur: quippe qui loco generi (vt idem ibi ait) ipſi Auſonio fuerit, vnde & auus Auſonius dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cum tamen potius proauus dicendus fuiſſet, Paulinus vero pronepos nominandus. Cóſentiũt quidem plura, vt iſtud ipſum dicamus. Nam quod ad genus ſpectat, hæc de eo Auſonius:

Stirps Aquitania mater tibi: nam genitori
Coſſio Vaſatum municipale genus.

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Euchariſtico a:

a Paulin. in car. Eucharistico tom. 9 Bibl. ſanct. 4.

Excæſo laribus patriis, tectisq; crematis,
Obſidio hoſtilis vicina excepit in Vrbe
Vaſatis, patria maiorum & ipſa meorum.

Sed & quod ſe auum habuiſſe Conſulem dicit, cum trium eſſet annorum, vbi ait b:

b Paul. ibi. * nempe Burdigala.

*Tunc & auus primum illic * fit mihi cognitus anni*
Eiuſdem Conſul, noſtra trieteride prima.

his ipſum Auſonium Conſulẽ intelligere, temporis quoq; certa ratio manifeſtat. Dum enim ſubdit poſt multa annorum ſe fuiſſe ætatis triginta, cum barbari, rupto cum Romanis fœdere, ſeſe in Italiam infudere; planè numerãdo ab anno tertio ante Conſulatum Auſonij, quo ſe natum dicit, vſque ad eius ætatis trigeſimum, inuenies hunc eſſe annum Domini quadringenteſimum ſextum, vel ſeptimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpiſſe, quo pariter anno cum ſe patre orbatum dicat, relicta adhuc ſuperſtite matre; vtique conſentiunt quæ de eodem patre Paulino Auſonius habet, dum ait, defunctum eſſe, cum annum ſuæ ætatis ſeptuageſimum ſecundum impleſſet, nimirum decem & octo Olympiadas, vt ait his verſibus:

PAVLINI PATRIS ÆTAS.

Inter concordes vixiſti fidus amicos
Duodeviginti functus Olympiadas.

ex quibus etiam licet Auſonij Conſulis æſtimare longæuam ætatem, qui ſuperſtes vixit marito filiæ ſororis, licet ætate pares fuiſſe ſuperius dicat his verſibus:

Æquæuus Paulinus mihi: natamq; ſororis
Indeptus thalamo, ſit mihi penè gener.

ex qua cum quatuor liberos idem Auſonius Paulinum ſuſcepiſſe dicat c, recenſeatq; duorum nomina defunctorũ, Paulini & Dryadiæ, dicatq; duos matri remanſiſſe ſuperſtites; æque hæc conueniunt noſtro Paulino: qui ſe defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quo cum fuit paterna hæreditas litiganda. Tot igitur in vnum conuenientibus ſignis, nemo me, puto, vanum cõiectorem fuiſſe redarguet.

c Auſon. Parent. 13.

XXXIX. Porro huic Paulino, cuius eſt carmen Euchariſticum, duo incidere parum digna nobilitate ſua, quorum alterũ excuſat, alterum purgauit pœnitentia. Etenim conſpirationis cum Attalo tyranno ſuſpicione laborauit, quod ab eo, cum imperaret, creatus fuerit Comes Priuatarum largitionum: quod ſic ipſe excuſat d.

d Paulin. in carm. Eucha.

Attalus abſentem caſſo honorarat honoris
Nomine, Priuatæ Comitiuam largitionis
Dans mihi: quam ſciret nullo ſubſiſtere cenſu. & paulo poſt:
Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni,
Sed Gothicam fateor pacem me eſſe ſecutum. hoc ſic ipſe primum excuſat. Alterum vero deterius, quod perperam factum diluit per pœnitentiam, illud fuit, quod ad improbata fidei dogmata Chriſtianus homo diuerterat. nam de ſe ait:

PAVLIN. REDIIT AD ECCLESIAM EX HÆRESI.

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus
Conſilio ſanctorum vncta operanda peregit,
Suadentum mihi tum morem ſeruare vetuſtum,
Quem ſemel inuectum maiorum traditione,
Nunc etiam ſeruans Eccleſia noſtra teneret.
Confeſſuſq; igitur . . . .
Propoſita ſtudii conſtrictus viuere lege,
Non digno fortaſſe pians commiſſa labore.
Sed rectam ſeruare fidem non inſcius ipſe,
Errorum diſcendo vias per dogmata praua,
Quæ reprobans ſociata aliis nunc reſpuo culpis.
Poſt autem exacta iam trieteride quinta.
Rite recurrente ſtatuto tempore Paſcha
Ad tua, Chriſte Deus, altaria ſacra reuerſus,
Te miſerante, tua gaudens ſacramenta recepi, &c.

Sed quibuſnam hic hæreſis vinculis tãdiu obſtrictus permanſit? Quod ipſe dicat errores illos ſociatos fuiſſe cum aliis culpis: equidem facit vt exiſtimem, hunc Priſcillianiſtarum fuiſſe turpibus hæreſibus implicitum. Etenim teſtificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia clariſſimos viros ac fœminas à Priſcilliano & eius ſectatoribus fuiſſe ſeductos: quos merito diuina ſecuta eſt vltio, vt per barbaros bonis fuerint ſpoliati, ac complures ipſorum & vita priuati. Cõſideraſtine, lector prouinciarum clades ſuboriri ſolitas poſt emergentes hæreſes; & quod vbi Gallia è Priſcillaniſtis & à Vigilantio hæreſiarcha infecta eſt nefandis hæreſibus, mox ipſam deprædandam traditam eſſe barbaris? Quid ergo miraris, ſi noſtro tempore Gallias peſſum dari videas? Sed reliqua proſequamur.

Erat his temporibus ad expellendos per Conſtantinum immiſſos in Gallias barbaros (vt vidimus anno ſuperiori) Conſtantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius primordia Deus præclaris victoriis illuſtrauit: fœlix plane, felicioribuſque progreſſionibus exaltandus, ſi tantam molem ſolidis pietatis fundamentis conſolidaſſet. Sed dum aduerſus ſanctos Epiſcopos aggreſſus eſt inire certamen, expertus eſt pariter Deum ad poſtremum ſuis conatibus aduerſarium. Sed quid hoc eodem anno in ſanctiſſimum Epiſcopum egerit, audiamus Proſperum rem geſtam paucis narrantem: *Eodem tempore* (inquit) nempe ſub his Conſulibus, *Heros vir ſanctus & beati Martini diſcipulus, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, à populo ipſius ciuitatis inſons & nullis inſimulationibus obnoxius pulſus eſt, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Conſtantis* Magiſtri militum, cuius per ipſum gratia quærebatur. Eaque res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.* hæc S. Proſper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, ſuo loco dicturi ſumus. Iam vero res Orientalis Eccleſiæ inuiſamus. XL.

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.

* Conſtantii.

Hoc eodem anno iiſdem Conſ. Theophilus Alexandrinus Epiſcopus ex hac vita migrauit, cum ſediſſet annos vigintiſeptem. De eius ex hac vita tranſitu mira hæc ex Iſidoro diacono Ioan. Damaſcenus e recenſet: *Theophilus ob illud peccatum* (quod ſcilicet nunquam Ioannis Chryſoſtomi nomen paſſus eſſet in Eccleſia recitari) *non poterat animam agere, donec allata ei fuit imago Chryſoſtomi: quam ille cum adoraſſet, ſpiritum emiſit.* Sic quidem Deus magna ſuæ diſpenſatione miſericordiæ operatus eſt, vt tantus vir de Catholica Eccleſia (vt vidimus) ob expulſionem Origeniſtarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita abſque eius delicti pœnitentia, cuius cauſa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurriſſet. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem f: *Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiſcopus, cum moriturus eſſet, dixit: Beatus es Abba Arſeni, quia ſemper hanc horam ante oculos habuiſti.* Reliquit ſui ingenii monumenta poſt ſe Theophilus, quæ Gẽnadius numerat, vbi ait g: *Scripſit aduerſum Origenem vnum & grande volumen, in quo omnia pene eius dicta & ipſum pariter damnat: ſimiliter docens, non à ſe eum primum: ſed ab antiquis Patribus & maxime Heracla fuiſſe & à presbyterio eiectum & de eccleſia pulſum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris conſtare, diſputatione longiſſima confutans, & diuinarum Scripturarum teſtimoniis arguens, & conuincens eos, oſtendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.* & poſt alia: *Paſchalem etiam recurſum, quem Magna apud Nicæam Synodus poſt nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, ſecundum ſuum ſtatum inuenerat, additis quibuſdam ipſius feſtiuitatis rationibus & expoſitionibus, Theodoſio obtulit. Legi & tres de fide libros ſub nomine eius titulatos: ſed quia lingua inconſonans eſt, non valde credidi.* hæc Gennadius. XLI

THEOPHILI EPISCOPI ALEXANDRINI OBITVS.

e Damaſce. de imag. li. 3. circa fi.

f Vit. ſanctorum Patrum de compun.

g Genna. de vir. illuſt. c. 10.

THEOPHILI SCRIPTA.

His addimus, ſcripſiſſe Theophilum de Sacris myſte- XLII.

THEOPHILI LIBER DE SACRIS SVPELLECTILIBVS.
a Extat in Hæreſiolog.

riis, vel de Sacris ſupellectilibus Eccleſiæ Dei: quem quidem librum Eccleſiæ vtiliſſimum fuiſſe intelligere potes ex fragmento epiſtolæ S. Hieronymi ad ipſum Theophilum datæ, cum commentariũ illum Latinitate ab ipſo rogatus donauit: quod in Collectione veteri diuerſorum auctorum legitur verbis iſtis a: *In opere tuo vtilitatem ſpectauimus Eccleſiarum, erudiri teſtimoniis Scripturarum, qua debeant veneratione ſancta ſuſcipere, & altaris miniſterio deſeruire: ſacroſque calices & ſancta velamina, & cætera, quæ ad cultum Dominicæ pertinent paſſionis, non quaſi inanima & ſenſu carentia, ſanctimoniam non habere: ſed ex conſortio corporis & ſanguinis Domini, eadem, qua corpus eius & ſanguis, maieſtate veneranda. Suſcipe igitur librum tuum, immo meum, & vt verius dicam, noſtrum, cumque mihi faueris, tuus fautor eris. Tibi enim meum ſudauit ingenium, & facundiam Græcam Latinæ linguæ nolui paupertate penſare. Neque vero, vt diſerti interpretes faciunt verbum verbo reddidi: nec adnumerani pecuniam, quam mihi per partes dederas: ſed pariter attendi, vt nihil deſit ex ſenſibus, cum aliquid deſit ex verbis. Epiſtolam autem tuam idcirco in Latinum verti, & huic volumini præpoſui: vt omnes, qui legerint, ſciant, me non temeritate ac iactantia, ſed præceptis beatitudinis tuæ ſuſcepiſſe onus vltra vires meas. Quod an conſecutus ſim, tuo iudicio derelinquo: certè ſi imbecillitatem reprehenderis, voluntati veniam commodabis. Vale.* hæc tibi ſint, lector, pro libro Theophili, qui excidit vna cum integra Hieronymi epiſtola; qua maiori ex parte temporis edacitate corroſa, vix pauca hæc ab eius faucibus eruta, poſteritati ſarta tecta relinquimus.

XLIII.
b Meminit Trithe. de Vir. illuſt.
c Extat in Bibl. ſanct. tom. 1.
d Syne. ep. 9.

Scripſiſſe fertur librum de Hæreſibus in Epitaphium b, extant etiam complures eiuſdem Eccleſiaſtici canones c, tres præterea Paſchales epiſtolæ à S. Hieronymo Latinitati redditæ: cum alioqui per ſingulos annos ſingulas dare ſoleret, vt ex breui hac ad eum Syneſij epiſtola poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet d.

PASCHALES THEOPHILI.

Vtinam profunda & plena ſenecta te expectet, ſanctiſſime & ſapientiſſime Theophile: nam & in aliis vitæ commodus fueris, ſi ſeruerit: & maximum additamentum contingit Scholæ Chriſti ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augeſcit. Sic ſanè quæ hoc anno dimiſſa eſt oratio, & iucunde affecit ciuitates, & profuit partim magnitudine ſententiarum, partim gratia verborum. hactenus Syneſij epiſtola: qua Panegyricas orationes non dubium eſt vocare Paſchales illos tractatus, quorum tres tantum habemus à S. Hieronymo in Latinum verſos, illos ſcilicet aduerſus Origenem editos. Sed in his obſerua S. Hieronymi prudentiam, abſtinuiſſe ipſum à ſingulorum poſt editorum tractatuum, quam cœperat, verſione, poſtquam Theophilus Romano Pontifici de reſtituendo in Diptycha Ioannis Chryſoſtomi nomine obniti cœpit.

XLIV.

Ad poſtremum autem hæc de eodem Theophilo minime prætermittenda ſunt: quod licet ei ob Ioann. Chryſoſtomi cauſam à Romano Pontifice (vt vidimus) fuerit communio denegata: tamen quod conſtiterit in obitu emendaſſe, quod viuens pertinax deliquiſſet, commemoratione rerum ab eo benè geſtarum aduerſus Origeniſtas, recepta eſt poſt obitum eius memoria in Eccleſia Catholica cum honore. Etenim S. Leo Papa in epiſtola ad Marcianum Imperatorem ita de eo e: *Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ vrbis Epiſcopus, &c.* Idemque in epiſtola ad Epiſcopos f Galliarum hæc de Eccleſia Alexandrina: *Poſtea* (inquit) *recentioribus à noſtra ætate temporibus, Athanaſium, Theophilum, & proxime Cyrillum probatiſſimos Præſules habuit.* Sed & Paulus Emeſenus Epiſcopus, ſequeſter pacis inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum Epiſcopos tempore Neſtorij hæreſis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandrinum: *Eſt* (inquit) *patris veſtri hæc doctrina: eſt vobis hic theſaurus auitus, beati Athanaſii dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.* iſta ille: vt plane videas Theophili nomen poſt obitum magna æſtimatione retentum. Sed de Theophilo hactenus.

e Leo ep. 64.
f Leo epiſt 51

XLV.

Poſt triduum autem ab ipſius Theophili obitu ſubrogatus eſt in locum eius Cyrillus ipſius fratris filius, nõ ſine controuerſia, cum alij peterent Timotheum archidiaconum, cui fauebat ſtudebatque Abundantius Præfectus militum. hæc ex Socrate g. Simulac autem Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus creatus eſt, ad eam Eccleſiam ab omnibus hæreſibus expurgandam adiecit animum; atque qui hactenus Alexandriæ tolerati fuerant Nouatianos ab ipſorum eccleſiis expulit. Meminit horum omnium ſubinfenſe Socrates & ipſe quidem ſecta Nouatianus, cum ait h: *Poſt mortem Theophili Cyrillus in ſede Epiſcopali collocatus, Epiſcopatu potitus eſt, maioremque principatum, quam vnquam Theophilus habuiſſet, pariter ſibi aſſumpſit. Etenim ex illo tempore Epiſcopus Alexandrinus, præter ſacri cleri dominatum, rerum prætereа ſæcularium principatum acquiſiuit. Quapropter Cyrillus ſtatim cum Nouatianorum eccleſias, quæ erant Alexandriæ, occluſiſſet* * *non modo omnem ſacrum theſaurum, qui in illis fuit, penitus abſtulit, verum etiam Theopemptum illorum Epiſcopum omnibus ſuis fortunis priuauit.* hæc Socrates, ſed ob eius ſectæ patrocinium fide ſuſpectus.

CYRILLVS ELECTVS EPISCOP. ALEXANDRIÆ.
g Soc. l. 7. c. 7.
h Soc. ibi.
ATTICVS RESTITVIT NOMEN CHRYSOSTOM. IN DIPTYCHA
* occluſiſſet.

XLVI.

Cum autem, viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur obſtrictus Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ne in tabulas Eccleſiaſticas nomen Chryſoſtomi reſtitueret, ob id ſecluſus à communicatione Romani Pontificis (vt dictum eſt ſuperius) permaneret, ſicut & ipſe Theophilus vſque dum vixit: eo ex hac vita ſublato, idem Atticus faciliorem ſe præbuit, admonitus nouo Theophili caſu, & periculo concitati in ipſum populi: qui inſuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Epiſcopum Alexandrinum, quantumlibet renitentem, pertraxit tamen; factumque eſt, vt ab vtroque Chryſoſtomi nomen ſacris Diptychis, totius Orientis & Occidentis conſenſu, magna gloria redderetur, ſed & ipſæ pariter totius Orbis Eccleſiæ mutuo inter ſe pacis fœdere iungerentur: licet obtorto (vt dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id cupienti, & populo expetenti. At præſtat audire, quibus progreſſibus res tam longo temporis ſpatio pertractata, optimum ex ſententia finem fuerit conſecuta. Quomodo autem hæc ſe habuerint, referant nobis atq; omni fide ſignificant litteræ Attici atque Cyrilli hac de cauſa vltro citroque datæ, quas hic tibi integras deſcribemus: habent enim horum temporum rerum geſtarum hiſtoriam, multaque alia notatu digna. Sed primum quam ad Cyrillum Atticus epiſtolam dedit, ſic ſe habet i:

i Apud Niceph. l. 14. c. 26.
EPISTOLA ATTICI AD CYRILLVM DE RESTITVENDO IOANN. NOMINE.

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo, quo non putaueramus, & acquieſcimus neceſſitate in eo quod minus ex noſtra ſententia proceſſit, vtilitatem iuſtitiæ præponentes. Etenim cognitionibus noſtris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem patrum detrimentum nullum aſſerimus, exactæ autem verborum obſeruationi vniuerſi Orbis pacem præferimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cum Eccleſiaſticas ederet conſtitutiones, ſapienter occaſionibus prouida diſpenſatione vſum eſſe. Scio etiam: qui in ſanctorum numero cenſetur, patrem tuum Apoſtolicum Theophilum, in confuſione & turba à Græca ſuperſtitionis ſtudioſis excitata, exactam ad breue tempus obſeruationem paci poſthabuiſſe. Maximæ enim quæque vrbes pelago fluctibus exagitato perſimiles, ex ſententia ciuium non tam ſumma legum & conſtitutionum obſeruatione, quam expeditiſſimis conſiliis atque iudiciis ad pacem & concordiam facientibus, regi atque adminiſtrari ſolent. Qua verò de cauſa litteras haſce ſcribam, accipe. Nouit ſanctitas tua, ac potius illis ipſis oculis, quibus, qui in ſanctis eſt, pater noſter Theophilus conſpexit, qualis & quam ingens turba magnam hanc inuaſerit vrbem: atque in ea vt ſanctior fides & pietas (ne funditus eruerentur) periclitata ſit: adeo etiam, vt populus maiore ex parte per factionem ſciſſus, extra muros conuentus egerit: & plerique ſacerdotes & collegæ noſtri Epiſcopi à mutua communione deſciſcentes, bonam plantationem Domini Ieſu Chriſti, parum abeſt, quin euulſerint, pacis commoditate ſcilicet aliquantulum diſtracta. Sed enim multo ſanè labore, multo ſudore, & periculis multis deſperationis plenis, plurima & maxima quæque communicum Patrum noſtrorum, atque etiam pietatis tuæ precibus & conſpiratione ſopita ſunt mala; & turba quidem illa conquieuit, concordia vero & ſerena tranquillitas in Orbis vniuerſi Eccleſiis obtinet.

XLVIII. *Cum vero nonnulli nomen tantum beati Ioannis in myſticis tabulis inſcribi vellent: beatus Epiſcopus Alexander, Antiochenum iſtum dico, Conſtantinopolim venit, & multa ore confidenti verba fecit, vehementerque excitare populum voluit, vt vel nobis inuitis neceſſario eius, quem diximus, nomen ita inſcriberetur. Quam rem accuratè prorſus pietati tuæ miniſtri Dei, religioſiſſimi diaconi, Petrus & Aedeſius expoſuerunt. Præterit longum tempus; & nos neceſſitate ea, quæ à populari rerum adminiſtratione prouenit, premi inſpiciebamus, neque tamen quicquam ſchiſmatis & diſſidii reliquiis curabamus: cum ad nos ex Oriente Dei amantiſſimus Acacius litteras dedit, religioſiſſimum Antiſtitem Antiochiæ Theodotum à populo, vt nomen Ioannis in Faſtos referret coactum eſſe, vt veniam rei, quam neceſſitate ille adductus feciſſet, daremus petens. Et tum bonus ille, qui litteras ad nos pertulit presbyter, cauſam aduentus ſui indicans, rem hanc in vulgus magnæ vrbis propalauit, & ſententiam data ad nos epiſtola populo vulgauit: adeo vt parum abfuerit, quin tumultu plebis vniuerſa repleta vrbs ſit. Vbi vero ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis diſcrimen ſummum veritus, piiſſimum Imperatorem adii, & cum eo de pace & tranquillo rerum ſtatu egi. Atq; ille, nihil eſſe periculi aut incommodi, reſpondit, ſi defuncti viri nomen tranquillitatis, pacis, & populi concordiæ gratia inſcriberetur.*

THEODOTVS EPISCOP. ANTIOCH. COACTVS RECITARE NOMEN IOANNIS.

XLIX. *Itaque ego ea re perſuaſus (quomodo enim neceſſitate præuentus id non facerem?) ne religionis noſtræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permiſſo, penderent, neue vrbem ipſam populari adminiſtrationi aſſuefaceremus; nomen id in Album referri iuſſi. Quare (vt quidem puto) neque in ſacros canones commiſi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namq; eius fit cum defunctis non ſolum Epiſcopis, ſed & presbyteris, diaconis, & laicis ipſis mulieribusque, cum quibus omnibus nobis ſacerdotii communio, aut earum rerum, quæ in ſacra menſa myſticè percipiuntur, participatio non eſt. Magna enim eſt inter defunctos & ſuperſtites differentia: ita vt etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conſeruatur, ſtatum diſcreti ſint. Nihil enim Dauidi obfuit honorifica Saulis ſepultura, neque Apoſtolis Arii impietatis ſectator Eudoxius ſub eadem ſacrificii ſanctiore ara poſitus, neque Paulinus & Euagrius Eccleſiæ, qui ſchiſmatis & diſſidii duces in Eccleſia Antiochena fuere, quod poſt obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam myſticis tabulis ſint inſcripti.*

ATTICVS COGITVR RESTITVERE NOMEN IOANNIS.

L. *Quamobrem ipſe quoque Ægypti Eccleſiis, Eccleſiarum Orbis totius pacificandarum gratia, vt mortui illius nomen inſcribant, præcipe. Ita enim cum Patrum canones non tranſgrediere, tum Eccleſiarum ſimul omnium concordiam plurimi facies. Te vero ea nobis, quæ conuenit, reſcripturum eſſe ad communem conſenſum & fraternitatem reſpicientem, perſuaſum habeo. Fraternitatem, quæ tecum eſt, omnem ego, quiq; mecum ſunt, ſalutare iubeo.* hactenus Attici ad Cyrillum epiſtola: qua quidem vides ipſum eructare adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto ſemel odio in Ioannem; inuitumque ac renitentem adactum, vt quem fuerat acriter perſecutus, eius nomen in tabulis referri iuberet. Quod vero in Romanam Eccleſiam, à cuius iamdiu communione reiectus fuerat, eſſet perinfenſus; Paulinum & Euagrium defunctos Epiſcopos, qui illi communicarant, ſchiſmaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus ſcripſerit ad Petrum & Ædeſium diaconos accipe a:

a Apud Niceph. l. 14. c. 26.

LI. *Ad Dei amantiſſimum Cyrillum Epiſcopum fratrem noſtrum, vt decuit, per epiſtolam ſcripſimus ea, quæ nomine Ioannis in Eccleſiaſticas tabulas relato adacta ſunt. Nihilo verò minus & ad pietatem veſtram ſcribimus, quæ melius, quam alia res noſtras nouit: ad pacem videlicet & ad tranquillitatem eas euaſiſſe de ſententia piiſſimorum Principum, & omnium deinde Orientaliũ Epiſcoporum, ipſorũq; adeo Occidentalium quoq; de Ioanne ſacris tabulis non vt Epiſcopo, ſed qui aliquando Epiſcopus fuerit, inſerto, vt memoria eius propter communem vniuerſi Orbis pacem celebretur. Scribimus autem, ne concordia (vt ita dicam) vbique obtinente, ſoli nobis et non adſtipulantibus, ſimul & piiſſimis Principibus aduerſari videamur, & ſummè neceſſariis rebus noſtris, ventis aliquibus aduerſis obortis & Eccleſiæ Chriſti noceamus. De his hactenus.* Quid vero Cyrillus rem auerſatus* ad Atticum reſcripſerit, litteræ ipſius declarant, quæ ita ſe habent b:

ALIA ATTICI EPISTOLA DE IISDEM.

* aduerſatus.

b Apud Niceph. l. 14. c. 17.

LII. *Lectis, quæ à pietate tua ad me miſſa ſunt, litteris: Ioannis nomen ſanctis inſcriptum eſſe tabulis, intellexi. Vbi vero eos, qui inde ad nos venere, interrogaui: non in laicorum, ſed Epiſcoporum catalogo adſcriptum eſſe audiui. Porro diſpicienti mihi, atque animo repetenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum ſequantur, & aliquantulum mentis luminibus magnam illam Synodum intendenti, vniuerſum ſanctorum illorum Patrum collegium quibuſdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus, quominus ad rem eam comprobandam occurram, obſiſtere videtur. Quomodo namque inter ſacerdotes Dei cenſebitur, illorumue feret ſortem, cui ſacerdotalis dignitas abrogata eſt? Quomodo vero in catalogo ſacrorum miniſtrorum erit, qui Eccleſiaſticis mœnibus eiectus eſt? Aut enim profeſſione noſtra indignum eſt, vt ſacerdotis nomen nihil eſſe, & rem ipſam communem omnibus eſſe, quæ tamen eis ſolis, qui ad eam vocati ſunt, aſſeruata eſt, dicamus: aut ſi magnum quiddam eſt, quod ſacerdotalem functionem à populi multitudine dirimit; non miſcenda, quæ miſceri non poſſunt; ſed eorum quæ diximus, quoduis in ordine ſuo conſeruandum, & honore debito cohoneſtandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter Epiſcopos laicus, aut inter germanos & legitimos, qui talis non eſt, conſiſtet? Honora, te hortor, eos, qui magnarum & ſplendidarum rectèq; actarum rerum tulere teſtimonium, ne contumelia ſanctum Patrum chorum afficias.*

CYRILLI EPISTOLA DE NON RESTITVENDO IOANNIS NOMINE.

LIII. *Conſidera eos, qui ſuperſtites adhuc in vita manent, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore ſe omni repletos eſſe, rectè dicant, ſi in eumdem cum eis ordinem is, cui dignitas adempta eſt, referatur? Verum id pietati quoque tuæ perſuaſum eſſe puto. Quamobrem & illis & nobis mœroris abole cauſam, tolle omnem triſtitiæ occaſionem. Nam facilè & expeditè ea, quæ præter opinionem accidunt, diſponere & adminiſtrare, boni & ſapientis eſſe dixerim, ſed tum demum, cum nihil detrimenti afferant. Non enim, quamuis gregem Chriſti propagare, frequentioremque efficere ſtudeamus, examina hæreſum, ſi errorem ſuum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam diſpenſatione facilem cum eis amplecti pacem debemus, aduerſus quos pugnare præſtet. Diſpenſationis ſanè laudatæ opus fuerit, ſi quandoque ita à debita ratione deflectere videamur, vt in rebus vtilibus & commodis detrimentum caueamus. Sic & beatus Paulus omnibus factus eſt omnia, non vt exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem quampiam damno afficeret, ſed vt omnes lucraretur. Videamus ergo eiuſmodi rerum inueſtigationi inſiſtentes, an non plus huic cauſæ inſit mali, quam illa videatur habere boni. Tot iam præteriere anni, ex quo pietas tua thronum ſuum tenuit: neque quiſquam eſt, qui conuentus in eccleſia tuos vitet: Qui etiamſi ab initio nonnulli diſſidendi amore ſe ipſos ab illis ſegregarunt: tamen & illi per vim & gratiam Chriſti reuocati ſunt. Ex magiſtratibus verò quis non pietatis tuæ dictis audiens eſt? quis ob hanc ipſam cauſam eſt, qui extra Eccleſiam maneat? nemo me hercule eſt: non enim hoc dat Deus.*

LIV. *Itaque quemnam ad ſalutem reuocans, aut ad legitimos in Eccleſia conuentus reducens, quin omnem potius Eccleſiæ mœnibus eiiciens, Ægyptum, regionem etiam Auguſtalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Lybiam, & Pentapolim, & tot Eccleſias dolore afficis? non vt quemquam lucrifacias: omnes namque lucrifecit gratia Saluatoris. Remittito hæc in re ad ipſam pietatis tuæ doctrinam. Ne contra te ipſum celebres & illuſtres eos, qui aduerſandi ſtudio in partes diſceſſere, neque vnquam iuſtum de ſcriptis iudicium accipiunt. An ita conniuere & ceſſare nos pietas tua ſuſpicatur, vt non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris greges regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiamſi locorum intercapedine diſiuncti ſint, Epiſcoporum eſt cura. Sed enim ne in hoc prolixior eſſe, & pietati tuæ contraria ſentire videar: eſto vt pauci admodum adhuc ſint ſeditioſi, qui ſe pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem tot ſunt Eccleſiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur ſuffragari æquum eſt? Quinam vt lætentur, Deo placitum eſt? Illine qui Ioanni patrocinantur, cum tanta deſignauerit: an qui pœnam homini irrogarunt ei, qui cum alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?*

LV. *Quod ſi concordiam Eccleſiarum conſeruare, minimè contemnendum videtur: ſolue id, rogo, quod eam ſcindit: mitte gladium in vaginam ſuam: iube ex Epiſcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam ſi paruis id facimus, & dicimus, Non affert dolorem Apoſtolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine cenſus: Iuda autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cum igitur nemo, Matthia electo,*

CYRILLI IN IOANNEM MINVS ÆQVVS.

Apoſtolorum choro Iudam adſcripſerit : maneat & ſeruetur, hortor, poſt celebris memoriæ Nectarium, ſecundus laudatiſsimi Arſacii gradus, ne quid per vim perperam & illegitime inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortaſſe hoc ægre ferunt (permitte autem mihi, vt liberè quæ volo, dicam) omnes equidem ſaluos fieri optem. Si quis verò imperitia ſua ab Eccleſia ſecedit, & illis conſtitutionibus refragatur; quæ eiuſmodi hominis eſt iactura? An non ipſe quoque Saluator nos id ipſum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum acceſſerunt, locutus eſt, inobedientes autem & renuentes diſcedere permiſit? Atque tantum abeſt, vt aliquam talium hominum rationem habuerit, vt etiam ad ipſos dixerit diſcipulos: An & vos vultis abire?

LVI. *Obſequentibus ſanè multam nos impendere curam, æquum eſt. Aduerſarius autem & inobediens maleuolentiam ipſe ſuam accuſet, medicinam odio habens. Audiet verò ille iuſtum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus ſum, & non obediuiſtis mihi: & extendi ſermones, & animum non aduertiſtis: & quæ ſequuntur. Nos quidem, qui docemus quibuſnam rebus quis laudem ſibi apud Deum paret, ſtudioſè admodum id facere atque inſtituere decet, atque cum Paulo reſiſtentibus dicere: Obſecramus per Chriſtum, reconciliamini Deo. Inobedientes verò poteſtati Dei condemnare, illud vſurpantes: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Conſequens igitur non eſt, propter aduerſos quorumdam ſermones conuelli, vt laicus ſacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eumdem conſequatur. Neque enim communem Orbis vniuerſi pacem, ſed conciſionem potius quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & nomen & rem ipſam pacis cenſeo, cum ſanctorum ſententiis non aduerſemur, neque illorum decretis repugnemus. Quod ſi enim beatus Alexander, confidentis prorſus oris vir, iuxta pietatis tuæ verba aliquos ex religioſiſsimis fratrib. & collegis noſtris Orientalibus Epiſcopis inani dictorum fuco decepit, & ad huius rei comprobationem raptos pertraxit: non propterea morbus hic prorſus obtinere, & animos omnium depaſcere: ſed potius veluti quædam lippitudo Eccleſiæ oculum infeſtans, à vobis repurgari debet, vt illa rurſum directè ad Patrum decreta reſpiciens meritò à Chriſto audiat, Oculi tui columbarum.*

LVII. *Accepi & ego à Deo amantiſsimo, qui ad extremam feliciter peruenit ſenectutem, Acacio litteras: in quibus religioſiſsimum Antiochiæ Antiſtitem vi coactum à quibuſdam eſſe, vt Ioannis memoriam celebraret, aſſeuerat: atque illud apertè commemorat, valde eum virum ea in re dolore affectum fuiſſe, viamque qua tam præfracta audacia liberaretur, quæſiuiſſe: & litteras hac de cauſa à nobis & pietate tua, ne ſimul cum quibuſdam in eumdem errorem duceretur, neue huiuſcemodi conſilia agitantibus cederet, impetrare voluiſſe. At nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati ſumus (da enim hoc mihi, vt pro animi mei dolore liberè dicere poſsim) ne acceſſio vulnerum ſiamus; ſed potius opinionem eam, qua temeritatem aliorum ſecuti eſſe videri poſsimus, fugiamus.*

LVIII. *Demiror verò hoc quoque, ſi Alexander, quem diximus, ad dicendum promptus & copioſus, & qui non paruo tempore iſtic vobiſcum verſatus ſit, aliquos ad hanc rem ſuaſione ſua adducere non potuiſſe viſus eſt, quam tabellarius vnus efficere tantum (ſicuti rumoribus fertur) potuit, vt populum commouerit: cauſamque tempore longiore ſopitam denuo excitarit: quod omnino eſt incredibile. Verum ſit hoc quoque, & ita factum eſſe credatur. Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia eſſe: docebit ea prorſus, quæ opus eſt homines ad tumultum excitatos: vberem habes ſacrarum doctrinarum gratiam: perſuadebis, ſcio piiſsimis etiam Principibus, vt more ſuo in canonum decretis acquieſcant. Quod enim veræ pietatis ſtudioſi & Chriſti amantes ſunt, conſtitutionibus ſuis Eccleſias adminiſtrari permittent: paternæque virtutis æmulatores, maiorum exempla imitabuntur. Ne igitur Iechonias reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis cenſeatur: neque ſi quibuſdam iniquè placitum eſt, vt Eudoxii reliquias in eo, quo ſcripſiſtis, reponerent loco, propterea nos quoque profanum, vt ſacrum, in Album referamus. Oportuit namque à nobis res illius corrigi, non illum nobis præſcribere: & quæ poſt eum acta ſunt conſtituere.*

LIX. *Atque hæc dicimus, non quod tacenti & mortuo illi inſultemus: non enim hoc det Deus; neque quod alienis (ſicuti ſcriptum eſt) lætemur malis: non enim Chriſtianorum hoc eſt conſilium & inſtitutum: ſed quid, quod homini condolemus, ad vtilitatem Eccleſiæ conferimus, canonibus illius nihil præſtabilius eſſe ducentes. Si namque illos ſartos tectos conſeruare, atque exauctoratum inter Epiſcopos cenſere liceret: rectè profectò, qui id quo minus fieret, impedirent, ſieri atque inimites dicerentur. Quandoquidem verò altero obtinente, alterum conſiſtere non poſſe, neceſſe ſit: ſanctiones Eccleſiæ vincant, & ex ſacro catalogo, qui ſacrorum miniſter non eſt, moueatur: hoc enim Eccleſias ad pacem ſeruandam coniungit: hoc animorum conſenſum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt purè nos conuentus agere & communicare cum pietate tua poſsimus: atque tu vnius, eiuſque defuncti amorem poſt eorum, qui adhuc viuunt, dilectionem, ac potius poſt Eccleſiæ ſanctiones habeas.* hucuſque Cyrilli ad Atticum epiſtola.

Conſideres hic velim, lector, quam infenſiſſimo animo Cyrillus in Ioannem Chryſoſt. fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduerſus eos, qui pro reſtitutione ipſius nominis laborarent? in quos hac epiſtola inuectus eſt: ſed cum hoc animo compoſitus eſſet, haud tamen præ reuerẽtia auſus eſt apertè quicquam loqui aduerſus Innocentium Romanum Pont. quem ſuperius ſuo loco diximus de reſtituendo Ioannis nomine fuiſſe præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vltorem; ob quam cauſam ſedis Apoſtol. communionis Theophilum eius prædeceſſorem expertem fecerat. Sed non permiſit Deus, eum, qui recti quadam ſpecie deceptus fuit in eodem diutius errore verſari; quin eum cælitus per viſum admonuit. Quomodo id acciderit; recitatis his litteris nuper redditis, ſubdit iſta Nicephorus a: LX. Cyrill. reueritus Romanum Pontificem.

a Niceph. l. 14. c. 18.

LXI. *Hæc quidem Cyrillus de ſacro Chryſoſtomo & ſcripſit & ſenſit, præſumptæ opinioni inſeruiens, quam dudum patruum ſuum Theophilum ſecutus conceperat. Quoniam verò diſsidium hoc quidem ex Zelo, quamuis non ſecundum ſcientiam, non autem ex inuidia, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & virtute præſtantem, hac vna in re claudicare, quo minus ad ſummam perfectionem perueniret, Deo viſum eſt. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxii. Quapropter aliquanto poſt Cyrillus cum magno illo viro etiam poſt eius mortem in gratiam redit, erroremque ſuum correxit, eum tum multis aliis concitantibus, tum maximè Iſidoro Peluſiota, nunc reprehenſione, nunc admonitione eum cohortante.* extant ipſius Iſidori ad Cyrillum eo argumento conſcriptæ litteræ, ſcitæ quidem & periucundæ, quæ ſic ſe habent. b In appen. ad Liberat. diacon.

LXXII. Iſidorus ad Cyrillum. *Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ neceſſaria ſunt, compellor dicere, & ſcribere. Siue enim pater ſum, vt ipſe dicas: Heli c condemnationem metuo, quia peccantes filios non coercuit. Siue filius tuus ſum, ſicut magis ſcio: pœnam Ionathæ d formido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem: & prior illo qui peccauerat, quia non prohibuit quod poterat, in bello defunctus eſt. Vt ergo & ego non iudicer, ipſeq; non iudiceris à Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionem, quam tibi à mortuo deberi putas: ne viuentem Eccleſiam diſsipes, vt æternam diſſenſionem ei ſub pietatis prætextu concinnes.* recitat eamdem Nicephorus e, eſtq; inter alias Iſidori f epiſtolas nuper cuſis.

c 1. Reg. 2.
d 1. Reg. 28.
e Niceph. l. 14. c. 17.
f Iſid. l. 1. epiſt. 370.

LXIII. Quomodo autem per viſum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit reſtitutus, hæc ab eodem accipe g: *Non ſolum enim litteris Iſidori, ſed & diuina etiam & ſecretiore quadam reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) viſus eſt, ſe ipſum ſacris ædibus expulſum à Ioanne, comitatu, & diuino, quod circa eum erat, ſatellitio maximè ſtipto, & Matrem Domini pro ipſo deprecantem: atque cum multa etiam alia, tum illud præcipuè, quod pro ipſius gloria plurimum ille decertarit, ſicuti dicetur, referentem, vt in ſacra templa reciperetur, orare. Hanc viſionem cum S. Cyrillus cogitabundus animo ſecum volueret, ſeipſum, quod in ſanctum virum inuectus eſſet, damnauit: & deinde ipſe quoque re cognita Eccleſiæ Chryſoſtomi addictus virum eum admiratus eſt, valdeque ipſum, quòd contra illum imprudens prorſus irritatus fuerit, pænituit. Proinde diuerſum omnino à priore conſilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen ſimul & ipſe & reliqui magnatum ſedium Antiſtites in ſacro Albo prepoſuerunt.* hæc de reddendo per Cyrillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.

g Niceph. l. 14. c. 18.
Viſio Cyrillo diuinitus oſtenſa.
Cyrill. conciliatus Chryſoſtomo.

LXIV. Haud dubium diuina eum oportuit viſione admonitum, qui adeo ſe ea in re hactenus refractarium exhibuerat. Subdit vero ex eodem auctore iſta Nicephorus: *Illi vero minus verè dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuiſſe perhibent. Nam ſi quæ ſcripta eius abolenda erant: hæc, quæ adhuc extant, quod conſilium inſtitutumque eius in eis maxime expreſſum eſt, abolita oportuiſſet: niſi Deus vtilitatis hominum curam gerens ea conſeruaſſet.* ſed potuit fortaſſe Cyrillus, quæ apud ſe eſſent ſcripta Chryſoſtomi, incendio damnaſſe: quę vero penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus: *Hoc cum in arcana Nicetæ philoſophi (qui & Dauid dictus eſt) hiſtoria & apud alios item inuenerim, operi hunc meo inſerendum eſſe quoq; duxi: ne cui ambigere in mentem veniat: quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad ſummam ſanctitatem peruenerint, & Eccleſiæ columnæ extiterint: inimicitiis huiuſmodi nullum illorum gloriæ detrimentum afferentib.* hactenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipſius Cyrilli ſedis exordio cœpta, in ſequentem quoque annum eſſe propagata videntur.

IESV CHRISTI
Annus 413.

INNOCENTII PAP. Annus 12. HONOR. 19. THEOD. 6. IMPP.

I. HERACLIANI CONSVLATVS ET TYRANNIS.

QVI ſequitur annus Chriſti decimustertius ſupra quadringenteſimum, vnius tantum Lucij Conſulatu in Faſtis reperitur adſcriptus, necnon in reſcriptis Imperatorum; Quod quidem accidiſſe ſcias, non quod præter conſuetum morem vnus dumtaxat Conſul creatus fuerit; ſed quod eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus euaſit: cuius rei gratia expunctum eſt ipſius nomen è publicis monumentis; quod vidimus ſuperius alias factum, cum abolito eamdem ob cauſam Ruffini nomine, ſolus ſine collega relictus eſt Theodorus.

II. De Conſulatu enim Heracliani aſſertores ſunt Oroſius atque Proſper, ſuorum temporum ambo ſcriptores: nam hic in Chronico ſic habet: *Huius Collega* (nempe Lucij) *in Conſulatu fuit Heraclianus* (non Herodianus, vt plerique codices legunt) *qui nouarum in Africa rerum reus, & honorem amiſit & vitam.* Oroſius item hæc de ipſo habet a: *Heraclianus interea Africæ Comes miſſus* (eo magiſtratu ab Honorio donatus, quod Stilichonem interfeciſſet) *cum idem Attalus vmbram geſtaret Imperii, Africam ſtrenuè aduerſum Duces* ab eo miſſos tutatus, Conſulatum aſſecutus eſt: quo elatus ſupercilio, Sabinum domeſticum ſuum: virum ingenio callidum, induſtriaque ſolertem, & ſapientem nominandum, ſi animi vires tranquillis ſtudiis accommodauiſſet, generum allegit: cum quo quorumdam periculorum ſuſpiciones cum pariter fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem retenta: ipſe tandem cum immenſa, certè temporibus noſtris ſatis incredibili claſſe nauium Romam contendit: nam habuiſſe tunc tria millia ſeptingentas naues dicitur: quē numerum ne apud Xerxem quidem præclarum illum Perſarum Regem, nec Alexandrum magnum, vel quemquam alium Regem fuiſſe, hiſtoriæ ferunt. Is ſimul vt agmine militum ad Vrbem pergens, littore egreſſus eſt, occurſu Comitis Marini territus, & in fugam verſus, arrepta naui, ſolus Carthaginem redit, atque ibi continuo militari manu interfectus eſt. Sabinus gener eius Conſtantinopolim fugit: vnde poſt aliquantum temporis retractus, exilioque damnatus eſt.* hæc Oroſius. Porro Heracliani interitum anno ſequenti contigiſſe ſub Conſulatu Conſtantii & Conſtantis, Marcellinus tradit in Chronico. Extat Honorij Imperatoris aduerſus Heraclianum tyrannum huiuſmodi reſcriptum b:

a Oroſ. l. 7. c. 42.
* Indices.
APPARATVS HERACLIANI.
HERACLIANVS FVGATVS ET OCCISVS.
b l. 21. de pœ. C. Theod.

III. RESCRIPTA IN HERACLIANVM.

Heraclianum hoſtem publicum iudicantes, digna cenſuimus auctoritate puniri, vt eius reſecentur infauſtæ ceruices. Eius quoque ſatellites pari intentione perſequimur. Sed hanc omnibus priuatis atque militantibus licentiam damus, vt omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminoſum: cum illud ſpecialiter caueamus, ne vllus aliquem eorum aut ſubtrahendum iudicet, aut celandum: neue ex eorum facultatibus vel depoſita deneget, vel accepta non prodat. Dat. III. Non. Iulii, Rauennæ poſt Conſulatum Honorii nonum & Theodoſii quintum.* ita quidem reſtituendum pro Conſulatu decimo Honorii & Theodoſii ſexto, qui contigit poſt ſequentem annum. Datum enim eſſe huiuſmodi ab Honorio reſcriptum hoc anno poſt fugam Heracliani, ſatis poteſt intelligi ex his, quæ tum anno ſuperiori, quo reſcriptorum Conſulatus inuerſos diximus, tum etiam ex his, quæ ex Oroſio & Marcellino nuper hoc anno ſunt dicta: ſed id tertius demonſtrat ſequens ab eodem Honorio Imp. datum de abolendo nomine Conſulis Heracliani reſcriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio c:

* prodeundi.

IV. *Heracliani vocabulum nec priuatim, nec publice vlla memoria teneat: ideoque ſubmouenda eſſe cenſemus, quæcumque ſub eo geſta eſſe dicuntur. Libertates quoque (quoniam certum eſt ſcelere eius ſolemnitatem Conſulatus eſſe pollutam) in melius reuocamus: ſciatque dominorum voluntas, iterandum eſſe, quod illo auctore aduertit ſtare non poſſe. Semel tamen mutata conditionis beneficium implendum eſſe, præcipimus: & ita repeti manumiſſionum conſuetudines nunc iubemus: vt nullus ſub hac occaſione incipiat nolle quod voluit. Dat. III. Non. Aug. Rom. poſt Conſ. Honorii IX. & Theodoſii V. AA. Conſſ.*

c l. 13. de infirmis quæ ſub tyran. C. Theod.

V. MARCELLIN. INNOCENS OCCIDITVR.

Sed quid lugubre accidit poſt cladem Heraclianam? illud dolendum, quod Marinus dux exercitus traiiciens in Africam, perduelles Imperii perſecuturus, Marcellinum illum Tribunum & Notarium, Cognitorem miſſum & ſequeſtrem conciliationis inter Donatiſtas atq; Catholicos, virum eruditione ſpectatum & pietate inſignē, proditione Donatiſtarum, calumniam paſſum ſtuduiſſe parti Heraclianæ, occidi iuſſerit. hoc quidem eſt quod S. Hieronymus de eo ait d: *Marcellinus ſub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæſus eſt.* Sed quinam hi hæretici in Africa, niſi Donatiſtæ in ipſum infenſiſſimi? Ob id igitur titulo martyrii in Eccleſiaſticas tabulas referri meruit, & anniuerſaria memoria honeſtari: de eo enim ita in Romano Martyrologio 8. Id. April. Carthagine S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defenſionem ab hæreticis occiſus eſt.

d Hier. contra Pelag. l. 3.

VI. Deo etiam hæc Oroſius e: *Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum eſt, Zelo ſtimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuo reuocatus ex Africa, factusq; priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conſcientiæ ſuæ dimiſſus eſt.* hæc Oroſius. Putauerunt enim Donatiſtæ, vna cum Marcellino ſe extinguere & abolere potuiſſe, quæ eo præſente confecta eſſent aduerſus ipſos Acta publica. ſed Honorius voluit eadem ſarta tecta atque firmiter in perpetuum cuſtodita, cum anno ſequenti ad Iulianum in Africa Proconſulem aduerſus eos ita reſcripſit f:

e Oroſ. l. 7. cap. 42.

Notione & ſolicitudine Marcellini ſpectabilis memoriæ viri contra Donatiſtas geſta ſunt ea, quæ tranſlata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Conſtantio & Conſtante Conſſ. Quantum vero Honorio Imp. Chriſtianoque Senatui diſplicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quod Marinus ipſe Dux, qui ob ingentem ſine ſanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio reſtitutam, ipſamque Rempubl. à ſæuiſſimo tyranno liberatam, nobilem fuiſſet iure conſecuturus triumphum: Romam reuerſus, non ſolum eo priuatus eſt, ſed exutus militia, in ordinem redactus, ad pœnitentiam pro expiando graui ſcelere dumtaxat fuit in vita relictus; ſed & fuiſſet vindice legum gladio truncatus capite, niſi indecens viſum eſſet ſanguine ſontis, inſontis martyris vlciſci ſanguinem. Sed de Marcellino hactenus.

f l. 55. de hær. C. Theod.
RES GESTÆ SVB MARCELLINO SERVATÆ INTEGRÆ.

VII. Quod rurſus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc plane referenda ſunt, quæ Sanct. Hieronymus, tacito nomine, de eodem ſcribit in epiſtola ad Demetriadem;